

SZÍN

KÖZÖSSÉGI MŰVELŐDÉS

Kulturális alapú
gazdaságfejlesztés

Impresszum

SZÍN – KÖZÖSSÉGI MŰVELŐDÉS FOLYÓIRAT

Kiadja a Nemzeti Művelődési Intézet

Felelős Kiadó:

Novák Irén

Megjelenik évi négy alkalommal

Főszerkesztő:

Novák Irén

Szerkesztőbizottság:

Dr. Németh János István, Farkas Rebeka

Szerkesztők:

Lengyel-Kőszegi Katalin, Bartók Anikó

Szerkesztőség bejegyzett székhelye:

6065 Lakitelek, Szentkirályi út 2.

Levelezési Cím:

6065 Lakitelek, Pf. 53.

Honlap: <https://nmi.hu/>

E-mail: szin@nmi.hu

A lap megrendelhető:

<https://webshop.aszakkor.hu/>

A lapot tervezte, tördelte:

Kovács Krisztián

Nyomda:

GyomaPress Kft.

ISSN 1416-6925 (nyomtatott)

ISSN 2416-1004 (online)

2023. MÁJUS

3 A főszerkesztő levele

4 I. ÜGYVEZETŐI BEMUTAKOZÓ

6 Gazdag életpályák és eltökéltség, ami bennük rejtőzik

10 II. STRATÉGIAI KONFERENCIA

12 **Káel Csaba:** Megnyitó

16 **Dr. Domokos László:** Érték és hozzáadott érték teremtése a vezetői munkában

20 **Novák Irén:** Hogyan tegyük láthatóvá értékeinket?

24 **Barta Dóra:** Mecenatúra a közművelődésben

30 **Prof. Dr. Csath Magdolna:** Kultúra és versenyképesség

38 **Angyal László, Buzás Eszter, Pető Lilla:** Műhelymunka összefoglaló

42 III. AKTUALITÁSOK A KÖZÖSSÉGI MŰVELŐDÉSBN

46 Jogsabályi változások

47 Ünnepélyes keretek között adták át
a Minősített Közművelődési Intézmény Cím elismeréseket

48 Szakkörvezetés módszertana képzés
az ASzakkör Program szakmai támogatására

49 Himnusz 200

50 Továbbra is a harmadik legnépszerűbb bölcsészszak
a közösség szervezés alapképzés

51 „A jövő színháza, a színház jövője”
– Harmadik születésnapját ünnepelte a Déryné Program

52 Újabb helyszínekkel gazdagodott a Látópont Hálózat

53 Közművelődési szakmai továbbképzések országsszerte

54 Sikeresen lezárult a közművelődési statisztikai adatszolgáltatás

55 Rekordszámú jelentkező a Kulturális és Innovációs Minisztérium
minőségorientált működésre ösztönző pályázati felhívására

56 Tudományos tehetséggondozás támogatása

57 Remek bábelőadások, fergeteges hangulat és sok-sok élmény
a Bűvös Bábos Fesztiválon

58 Változások vonzásában magazinműsor a közösségi művelődésről

60 IV. SZAKMAI KÖZÉLET

62 **Kutenics Kinga:** Azonos célok, eltérő módszere – Stratégiai együttműködés a helyiekért Komárom-Esztergom vármegyében

66 **Angyal László:** Partnerség a kulturális stratégia és hálózatépítés területén

6

12

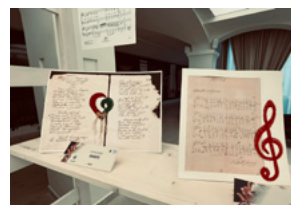
20

47

49

52

70 Képes hangulatjelentés a Bűvös Bábos Fesztiválról

„Mindig alakulni s változtatni
(...) mindig adni, amikor kapsz,
mindig továbbadni, amit szereztél...”

(Márai Sándor)

Kedves Olvasók!

Huszonnyolcadik évfolyam. Komoly felnőtté vált folyóiratunk, s ez magával hozza azt is, hogy időnként – ahogyan ezzel a számmal is – megjelenésében is változik. A változás után is reméljük, előnyére válik a közművelődésnek mindaz a tudás, amit ezeken a hasábokon keresztül szeretnénk megőrizni, továbbadni. Ahogyan a megőrzés, a továbbadás is igazán fontos volt tavaszi konferenciánkon, melyet a kulturális alapú gazdaságfejlesztésről tartottunk. Hisszük, hogy a közművelődés és a gazdaság együttműködése – mely alcíme is volt a tanácskozásnak – olyan, egész társadalomra ható pozitív változást generál, mely több generációra hat. A SZÍN mostani száma többek között a konferencia kapcsán készült tanulmányokat, műhelymunkákat és köszöntőt osztja meg mindazokkal, akik nem lehettek jelen.

Ott volt velünk Káel Csaba, aki köszöntőjében mind a Műpa, mind a magyar filmgyártás jövőjéért végzett stratégiai tervező munkáját vette górcső alá, s arra biztatott, hogy „Kanyarban előzve is mi legyünk a győztesek!” A győzelemhez jó vezetők kellene, erősítette meg Dr. Domokos László okleveles közgazdász, az Állami Számvevőszék korábbi elnöke. Értekezésében kiemeli, hogy a felelős vezetőknek értékteremtő munkája elengedhetetlen, s ebben döntései és az abban rejlő felelősségvállalás a kulcs.

Hogyan tegyük láthatóvá értékeinket? Itt olvasható soraimban kifejtem, hogyan lehet minél több embernek megmutatni azokat a helyi „kincseket”, amelyek az egész társadalom számára kiemelkedők, valamint bemutatásra kerül többek között az is, hogy miként lehet egy névtelen szilva közösségteremtő kezdeményezés alapja, vagy hogyan lett újra gazdasági tényező a matyó hímzés.

Ahhoz, hogy minél hatékonyabban tudjunk dolgozni, támogatók kellene. Értékesnek és érdekesnek kell lenni a mecénások számára, állítja Barta Dóra, a kecskeméti Hírös Agóra Kulturális és Ifjúsági Központ ügyvezetője. Írásában részletesen is megmutatja ennek lehetőségeit és veszélyeit.

S számunk utolsó konferenciához kapcsolódó tanulmánya, amely kiindulópontként is szolgálhatna: Prof. Dr. Csath Magdolna, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem kutatóprofesszorának írása. A kultúra komoly versenyképességi tényező, komoly versenyelőnyt jelenthet Magyarországnak is. Egyebek mellett arra hívja fel a figyelmet, hogy hazánkban számtalan lehetőséget rejt a kultúra.

A konferencia nem lett volna teljes négy interaktív műhelymunka nélkül, melyek a kulturális alapú gazdaságfejlesztés, a kulturális turizmus és a kulturális marketing témaköreit járták körbe, települési jó gyakorlatok bemutatásán keresztül. Ehhez kapcsolódó rövid összefoglalót a fejezet végén olvashatnak.

A stratégiai tanácskozás köré fonódott írásokat közrefogja a Nemzeti Művelődési Intézet élén történt vezetőváltáshoz kapcsolódó interjú, amely által jobban megismerhetik a Társaság két új ügyvezetőjét, lapszámunk végén pedig két példaértékű stratégiai együttműködést mutatunk be olvasóinknak.

Reméljük, hogy az itt elérhetővé vált publikációk tapasztalatait a kultúra közösségteremtő és közművelődési céljainak szolgálatába tudják állítani. Olyan gondolatébresztőnek és motivációnak szánjuk az írásokat, melyekből kiindulva minél több településen megtalálják és a nagyközönség számára megmutatják majd a helyi értékeket. S ehhez kívánjuk, hogy minél több helyi, régióbeli gazdasági szereplő csatlakozzon, támogatva a jövő kultúráját.

Novák Irén
főszerkesztő

Ügyvezetői bemutatkozó

I.

Gazdag életpályák és eltökéltség, ami bennük rejtőzik

2023 februárjától új vezetők állnak a Nemzeti Művelődési Intézet élén. Két elhivatott szakember, akik sokoldalú tudással és proaktív gondolkodással tekintenek a feladatra. Novák Irénnel és Sonkoly Jánossal pályájukról, terveikről beszélgetve nem csupán egy szép kihívás, hanem a személyes küldetésstudatuk is körvonalazódik számunkra: odaadással és nyitottsággal dolgozni a magyar közművelődésért, nemzeti értékeink közvetítéséért. Beszélgetésünk során bemutatkoznak a Nemzeti Művelődési Intézet új ügyvezetői, és lendületük talán ezúton is magával ragad bennünket.

Változó világ, naprakész tudás

Szakmai életútjuk nyitottságról és folyamatos tette készségről tanúskodik. Mindketten sokféle szaktudást szereztek, miből született ez az igény a folyamatos tanulásra?

Novák Irén (NI): A mai világ megköveteli egy vezetőtől, hogy reflektáljon a változásokra és folyamatosan keresse a dolgok mozgatórugóját. Egy ismert amerikai humorista mondta egyszer, ha sikeres akarsz lenni, a dolog nagyon egyszerű: érts ahhoz, amit csinálsz, szeresd, amit csinálsz, és higgy abban, amit csinálsz! Számomra a sorrend kicsit más volt, ezt be kell vallanom. Pont fordított. Először jött az a furcsa belső nyugtalanság, hogy alakítója legyek a környezetemnek. Hittem benne, hogy értékes dolgokat lehet megvalósítani egy kisebb közösségben is. Majd rájöttem, hogy ezt mennyire szeretem csinálni, és milyen sokat kell még tanulnom. És ez azóta is tart.

Az első diplomámat az Eszterházy Károly Főiskolán szereztem, majd a Budapesti Corvinus Egyetemen a kulturális turisztikai menedzser, a Debreceni Egyetemen pedig a kulturális mediáció képzéseket végeztem el. Az egyetemi tanulmányok mellett őszintén hiszek a vezetői és szervezettefejlesztési tréningek hatékonyságában, de számos továbbképzésen, workshopon és tréningen is részt vettem már. A Nemzeti Művelődési Intézet képzésein talán már korábban is találkozhattunk, mivel a közművelődési intézményvezető végzettséget és a közművelődési kiválóság modell képzéseket is elvégeztem. A kultúra és közművelődés kölcsönhatásban van a világban zajló folyamatokkal. Ezért ki kell tekintenünk és figyelemmel kísérni a legkorszerűbb technológiákat, vállalatirányítási stratégiákat, társadalmi változásokat és minden olyan folyamatot, amely megváltoztatja az emberek életét.

Sonkoly János (SJ): Én azon kevesek közé tartoztam, akik már az általános iskolában határozott elképzeléssel rendelkeztek a jövőjükéről. Amikor kinyílt előttem a világ, akkori terveimet nem adtam fel, csak kiegészítettem. Programozó matematikusnak vagy közgazdásznak készültem, az egyetemi felvételinél pedig a szerencsére bíztam, melyik sikerül. Így közgazdász lettem, és a békéscsabai Tessedik Sámuel Főiskolán szereztem diplomát pénzügyi szakon, majd ezt a vonalat tovább erősítve 2006-ban a Szegedi Tudományegyetem pénzügyi informatika szakán egy másik közgazdasági végzettséget. Ahogy elkezdtem dolgozni, rájöttem, hogy a pénzügy területén további tudásra is szükség van, így előbb a regisztrált mérlegképes könyvelő és adótanácsadó képesítés, majd a közbeszerzési referens végzettség következett, de voltam banki hitelközvetítő is. A szakirányú végzettségeken túl rendkívüli módon érdekel az agrárium, ezen a területen is több képzést végeztem el.

Milyen szakmai életút vezetett a Nemzeti Művelődési Intézet ügyvezetői megbízatásához?

NI: Idén lesz huszadik éve, hogy közművelődési területen dolgozom. 2003-ban a szülőfalumban, egy háromezer lelkes Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyei településen kezdtem pályafutásomat egy integrált intézményben. Ott hoztam létre az első művelődő közösségemet.

Szüreti felvonuláskor a szomszéd faluból jöttek táncolni a gyerekek, és akkor határoztam el, hogy saját tánccsoportot kell szerveznünk. Amikor hét év után eljöttem Gesztelyből, már 50 gyerek táncolt 2 csoportban és még a mai napig aktív a közösség, amire nagyon büszke vagyok. Ezt követően a miskolci városi rendezvények szervezését bízták rám, majd a Művészetek Háza vezetését. Itt már egy év után látható volt, hogy a ház ismét a város kulturális életének egyik kulcsszereplője lett, így felkértek a Miskolci Kulturális Központ Nonprofit Kft. vezetésére. Ez a város legnagyobb kulturaközvetítő intézménye közművelődési fő tevékenységgel, de turisztikai és rendezvényszervezési területen is komoly feladataink voltak, így megtapasztalhattam, milyen fontos, hogy egy város kulturális életére egy komplex egységként tekintsünk.

Óriási tapasztalat volt a több tízezer fős városi rendezvények, nemzetközi fesztiválok, diplomáciai események szervezése, összehangolni kilenc telephely több mint száz szakemberének munkáját. Nem csak nagyságrendileg volt kihívás, hanem szakmailag is, hiszen hozzánk tartozott a Kocsonyafesztivál, de a Diósgyőri vár és a Lovagi Tornák Tere, a Művészetek Háza és a településrészi művelődési házak is, valamint azok a kisközösségek, amelyek egy-egy település életében nagyon fontos szerepet töltenek be. 95 művelődő közösséggel dolgoztunk együtt, ezek között volt népdalkör, citerazenekar, mazsorett, formációs táncegyüttes, nyugdíjas klubok, tehát minden, ami előfordulhat a közművelődés területén.

Pályám során tudatosítottam, hogy a közösségek kulturális életünk kiemelt mozgatórugói, igazi gyöngyszemek, amelyeket összefűzve egy kistélepülésnek vagy épp megyei jogú városnak igazi ragyogást adhatunk. De megtapasztalhattam a nagyrendezvények, nemzetközi fesztiválok, konferenciák, szakmai megmérettetések szervezését is. Egy közel egymilliárd forint éves költségvetésű gazdasági társaság irányítását láttam el, tehát nem csupán a szakmai színvonalra, hanem a gazdálkodásra is gondot kellett fordítanom. Így sikerült hat év alatt megháromszorozni a saját bevételünket úgy, hogy nem profitorientált, hanem értékorientált intézmény tudtunk maradni. Ezt annak köszönhettem, hogy kiváló kollégákat sikerült megszólítani, akik a mai napig kiemelkedőek a szakterületükön.

SJ: A vállalkozói szektorban kezdtem a pályafutásomat, dolgoztam felszámolással foglalkozó gazdasági társaságnál, ahol megismerhettem, milyen hibákat követhetnek el a vállalkozások, majd egy tízmilliárdos árbevételű agrár cég következett, ahol a készletgazdálkodásért feleltem. 2009-ben átnyergeltem a közszférába, a Békés Vármegyei Önkormányzatnál működött egy közművelődéssel foglalkozó terület és én annak voltam a pénzügyi vezetője közel 2 évig. Ott belefolytam a teljes operatív munkába, majd megismertem és megszerettem a közművelődést. Ezt követően a Munkácsy Mihály Múzeumban töltöttem egy rövid időt, majd közel 2 évig Békés vármegye legnagyobb szociális intézményében. Akkor Závogyán Magdolna, a Nemzeti Művelődési Intézet főigazgatója felkért, hogy vállaljam el a vagyongazdálkodással kapcsolatos feladatokat. Arra kaptam felkérést, hogy kialakítsam, felépítsem az intézmény vagyongazdálkodásának a rendszerét. Óriási szakmai kihívás volt, de még szükségét éreztem egy szakmai kitekintésnek, ezért elvállaltam egy kiemelt uniós projekt pénzügyi vezetésének feladatait. Majd ügyvezető asszony ismét megkeresett a vagyongazdálkodási feladatokkal, amit örömmel vállaltam, és most ismét újabb kihívások állnak előttem az ügyvezetői szerepkörben.

Kihívások és személyes válaszok

Hogyan látják, milyen kihívások és hangsúlyok jellemzik majd a munkájukat?

NI: A Nemzeti Művelődési Intézet rendkívüli eredményeket ért el az elmúlt tíz évben, akár a jogszabályi környezetet, akár a szakember utánpótlást, vagy a mintaprojekteket nézzük. Ezen az előremutató, értékteremtő úton szeretnék én is továbbmenni. Végtelenül fontos számomra, hogy minden tekintetben megbecsüljük a közművelődésben dolgozó szakembereket, hiszen ők jelentik a közösségeink lelkét, akik előmozdítják és ösztönzik az értékteremtést. Ez a megbecsülés a következő generációknál is

fontos, hiszen a mi területünk is szembesül azzal, hogy nehéz megszólítani a fiatalokat. Vonzó perspektívát kell nekik mutatnunk, ez kiemelt célom lesz a vezetésem ideje alatt. Ennek egyik eszköze a mentorálás lehet. Azt a saját pályámon is megtapasztaltam, hogy egy jó mentor célokat, hitet és erőt is tud adni. Szerintem mindenki vissza tud emlékezni olyan pillanatokra az életében, amikor eldőlt, milyen irányt vesz a sorsa. Fontos, hogy ilyenkor legyen ott valaki melletted, aki hisz benned és segít, hogy te is higgy saját magadban. Az erődben, a tehetségemben. Kellenek a lehetőségek a fiataloknak, az ösztöndíjak, a képzési programok. De azt gondolom, talán még fontosabb, hogy legyenek mentorok az életükben, akik segítenek elindulni egy úton. Az újabb, úgynevezett z és alfa generációknak erre különösen szüksége van, hiszen jóval személytelenebb világban szocializálódnak. Az idősebb kollégák számára a mentor, a fiatalabbaknak a mentorált szerepkör nyithat új perspektívákat.

Úgy tűnik, ezt a területet különösen magáénak érzi...

NI: Mentorként én magam is sokat tanultam a fiataloktól arról, hogyan kell motiválni, szélesíteni a látókört és egy szervezetnek dinamikát, igazi lendületet adni. Egy cégben, egy intézményben minden apró – mondjuk úgy – csavarnak megvan a helye és a nélkülözhetetlen szerepe. A tapasztalt, rutinos kollégáknak és a lelkes újoncoknak egyaránt. Fontosnak tartom, hogy mindenki nyitott legyen a másik gondolataira, ötletei irányában, ne köbe vésett rutinok, hanem folyamatos ártérkelés és proaktivitás jellemezze a munkát. Egyszóval, én őszintén bízom mindazon kollégáimban, akik elkötelezettek, és teljes szívvel és lélekkel valami jót és értékeset akarnak létrehozni.

A Nemzeti Művelődési Intézetre már alapítása óta jellemző a mindezt magába foglaló, stratégiai tudatosságon alapuló munkavégzés. Erre a napi működésben és a célok tekintetében egyaránt szükség van. Kárpát-medencei viszonylatban kell gondolkodnunk, a közművelődést pedig továbbra is hálózatba szervezni. Az intézet értékeire, jó gyakorlataira alapozva erősíteni a határokon átvelő, országos és helyi társadalmi beágyazódását, ismertségét és elismerését. Mindeközben gondot kell fordítanunk intézményeink arculatára, a társadalomban kialakult imázsának formálására, kommunikációs csatornáinkra, hálózatainkra, a belső képzési kínálatunk és tréningrendszerünk folyamatos korszerűsítésére. Szeretném megismerni a kollégákat országszerte, tovább ösztönözni a jó gyakorlatok kialakulását, és a tapasztalatmegosztást. Egy olyan szakmai közösséget létrehozni, amely ösztönzi és támogatja egymást.

SJ: Az én szakterületem egy stabil háttértámogató funkciót tölt be. Az a feladatunk, hogy minden feltételt megteremtünk ahhoz, hogy a kollégák hatékonyan végezhesék a munkájukat. Ha jól működik a rendszer, szinte észrevétlen, de amint valamilyen hiba adódik, a szakmai munka láthatja kárát. A vagyongazdálkodás egy kulcsterületet jelent, hiszen egy alapvető feltételrendszer a működéshez. Én ügyvezetőként szeretnék élni azzal a lehetőséggel, hogy erősítem a háttértámogató funkciót, kicsit kiemeljem, de tiszteletben tartva azt, hogy ez egy szakmai intézet. Semmiképpen nem megelőzve. Arra fogom helyezni a hangsúlyt, hogy a kollégák minél gördülékenyebben, könnyebben tudják végezni a feladatukat, természetesen figyelembe véve a jogszabályi környezetet, a költségvetési korlátokat és a meglévő vagyont is.

**Az embert munkájáról és talán családjáról ismerni meg...
Tudnának adni némi betekintést, milyen légkör várja otthon
Önöket?**

NI: Néhány éve Miskolcon lakunk 22 éves Marci fiammal, aki a Miskolci Egyetemen tanul közgazdász marketing szakirányon. Szinte belenőtt a közművelődésbe és a kultúráközvetítésbe, számára teljesen természetes volt, hogy a maga módján ő is részt vállaljon benne, anélkül, hogy ezt erőltettük volna. Most gyakornok a Miskolci Egyetem kommunikációs igazgatóságán, de nem állnak távol tőle a rendezvények. Rendszeresen dolgozik különböző fesztiválokon, nagyrendezvényeken, így lehet, hogy a jövő utánpótlása itt van a szomszédban. Fontos tapasztalat volt édesanyaként megismerni azokat a kihívásokat, amelyekkel a fiatalok szembesülnek. Nem csupán szakemberként, hanem szülőként is úgy látom, hogy hitet, értékeket és nemes küldetést kell adnunk gyermekeinknek, mert általuk élnek tovább hagyományaink és válnak a mindennapok részévé.

SJ: Egy Békés vármegyei ötezer lelkes településen élek a feleségemmel és két csodálatos gyermekemmel. Tomi fiam 15 és fél éves, most középiskolás. Dóra lányom pedig hatodikos, ő most töltötte a 12. életévét. Mind a kettő ügyes, okos, szép. De hát a szülőknek mindig is a gyermekei ügyesek, okosak, szépek. Igazán szerencsés és büszke ember lehetek.

Stratégiai konferencia

III.

KÁEL CSABA

Megnyitó

A stratégia és a stratégiai tervezés szerepe igen fontossá vált napjainkban. Ez támogatja azt, hogy meghatározzunk célokat: hova szeretnénk eljutni és mit szeretnénk elérni. Egy egyszerű utazástervezés során is kitűzzük az útirányt, és igénybe veszünk a korunkban divatos GPS-t, ami segít, hogy eljussunk a kijelölt úticélhoz. Az utóbbi időben, amikor ez a GPS többször is útirány-módosítást javasolt, figyelmeztetését megfogadtuk, és újraterveztünk. Ugyanakkor nagyon fontos, hogy mindig emlékeztessük egymást és magunkat, hogy ne tévesszük szem elől a célt, miszerint el kell jutnunk a szellemekhez, és el kell érniük a szívekhez. Ez a legfontosabb feladatunk.

Napjainkban, amikor a covid, majd a háborús helyzet miatt súlyos gazdasági nehézségekkel kell szembenéznünk, fontos szólni arról, hogyan tudjuk átvészelni a nehéz időket; gyorsan készpénzre váltható praktikus tanácsokkal ugyan nem szolgálhatok, de talán egy kis bátorítást tudok adni.

Egyiptomi történet (1962) © Fortepan #93265

Személy szerint én több műzsát is szolgálok: a Műpában az előadó-művészetek műzsáit, a filmművészetben pedig azt, amit nyolcadik műzsának szoktak nevezni. Bár nem is gondoljuk, de mindkettőhöz szorosan kötődünk. A kultúra egyik nagyon fontos vonzata, amiről kevés szó esik, nem más, mint a kulturális fenntarthatóság. A fenntarthatóság három alappilléren nyugszik. Az egyik természetesen a Föld megóvása, a természeti fenntarthatóság, vagyis hogyan őrizzük meg környezetünket. A másik a gazdasági fenntarthatóság, és a harmadik, ami ritkán kerül

szóba, az a társadalmi fenntarthatóság, melynek egy nagyon erős vetülete a kulturális fenntarthatóság. Ez pedig – ha tetszik, ha nem – az összes előzőre hatással van. Hiszen a fenntarthatóság mindhárom pillérének egyfajta kultúra az alapja. Még csak nem is sejtjük, ez a kultúra mennyire közel áll hozzánk. Én ugyan csak a magam nevében tudok beszélni, de ha a fenntarthatóságra gondolok, azonnal a nagyszüleim jutnak eszembe. Ők széphalmi gazdák voltak, és bár nagyapám nem tudta, hogy ő a fenntarthatóság jegyében termel, de a földjein, a szőlőjében, az erdőben, az állataival mégis ennek szellemében élt és gazdálkodott. Általa megismerhettem, mit jelent a valódi fenntarthatóság. Nagyszüleim például nem gyűjtötték szelektíven a szemetet, hiszen alig termeltek eldobandót. A termést elrakták, hogy túléljék a következő évet és minden pillanatban a fenntarthatóságot szem előtt tartva éltek. Az állatokat is így gondozták, így szerették, mert tudták, mennyire fontos a kapcsolat a természettel. A faluban velük együtt élőkkel volt szavalóköriük, dalárdájuk, színjátszóköriük, és a falu lakóival közösséget alkottak. A kultúrát nem fogyasztották, hanem művelték, megélték azt. Ebből eredt az ő önazonosságuk, az, hogy tisztában voltak az értékeikkel. A gazdasági erejüket is úgy osztották be, hogy segítsék egymást, ott és úgy, ahol és ahogy kellett. A Nemzeti Művelődési Intézet is pont ebbe az irányba tart, ezen dolgozik. Munkatársai azon fáradoznak, hogy országszerte újratereítsék azokat a fórumokat, ahonnan az ott élők által létrehozott – hajszálygökereken keresztül beszívargó – energiát el tudják juttatni különböző szintekre.

A másik nagyon lényeges dolog, ami ide kapcsolódik, szintén a kultúrához kötődik. Számos új gazdasági vállalkozás van Magyarországon. Érkezik befektetők külföldről, és természetesen magyar gazdasági társaságok is alakulnak. A befektetők számára, akik a sikert tartják szem előtt, nagyon fontos, hogy milyen kulturális környezetben dolgoznak. Nem véletlen, hogy amikor a hozzánk látogató befektetők arról vallanak, miért Magyarországot választják befektetési célként, akkor gyakran elhangzik, az átlagnál műveltebb szakemberek jelenléte. Ez egy olyan érték, amit segíteni, támogatni kell, ahogy azt is, hogy a befektetők és a szakemberek egymásra találjanak. Az egymásra találásokra remek alkalmat biztosíthatnak a kulturális fórumok, és ezen a téren is kiemelkedő munkát végez a Nemzeti Művelődési Intézet.

Meg kell említenem a nyolcadik műzsát, a filmet is. A magyar nemzet egyik gyökere a népmesékben, mondákban, népdalokban van. A mai világban a legendák továbbadása, a mesélés már nem szájról szájra terjed, hiszen a mozgókép is segítségünkre van. A Nemzeti Filmintézet 2020. január elsején azzal a céllal alakult, hogy ezeket a történeteket a film segítségével is átadja.

Kiemelt feladatunk egyrészt újra megtalálni – és akár újra is értelmezni – a történeteinket. Ezért is kezdtük el a történelmi filmek bemutatását. Másrészt nem feledhetjük, hogy a következő generációknak tovább kell örökítenünk a legendáinkat, ezzel is támogatva a kulturális fenntarthatóságot. Ezt a célt szolgálják az utóbbi időben bemutatott televíziós, és mozifilmek is. Éppen most fut a mozikban a Hadik; aki nem látta, annak szíves figyelmébe ajánlom.

Hadik © Vertigo Média

A történet egy olyan huszárról szól, aki huszárezred csapatával, Mária Terézia uralkodása alatt, megmutatta, hogy képesek elfoglalni Berlint. Azt a hozzáállást mutatja be, ami bennünk van, és ami mindannyiunk szívét megmelengeti. Hatalmas öröm számomra, hogy az a sok-sok gyerek, aki látja ezt a filmet, úgy jön ki a moziból, hogy igen, ez a huszárélet, ez a huszárság, ez egy követendő mentalitás.

Blokád © Intercom

Hasonlóan fontos a közelebbi múltról szóló filmek bemutatása. Ilyen a Blokád című alkotás is. A friss magyar demokráciának ez volt az első olyan próbatétele, amikor Antall Józsefnek valódi államférfiúként kellett helytállnia, és egy nagyon nehéz helyzetben levő országnak kellett a helyes utat megmutatnia. Hasonló nehézségek között kell most is továbbmennünk, és továbbvinnünk ezt az országot. A Nemzeti Művelődési Intézettel a filmhez kapcsolódva elkezdtünk egy nagyon fontos küldetést. Ennek előzménye, hogy ma kifejezetten nehéz megnézni a mozikban egy magyar filmet, mivel a multiplexek kínálatában elsősorban a sikeres amerikai produkciók szerepelnek. Félreértés ne essék, ezeket a filmeket is fontos látni, de számunkra mégis létfontosságú, hogy a magyar filmek minél több emberhez eljussanak. Sajnos egyre kevesebb kis mozi képes fennmaradni, továbbá a magyar lakosság körülbelül 30 százaléka nem tud 30 kilométeres körzetben moziba menni. Összefogtunk a Nemzeti Műve-

lődési Intézettel, és elkezdtünk kiépíteni egy olyan rendszert, ami segít eljuttatni a fiatalokhoz ezt az élményt. A kultúrközpontoknak, kultúrházaknak dedikálunk egy-egy filmes napot, és a gyerekek tanóráikon, 45 percben, megismerhetik a magyar mozgóképkultúra történetét bemutató alkotásokat, majd a kultúrházban meg tudják nézni az órán kitárgyalt filmeket. Délután pedig frissen készült, aktuális műveket tekinthetnek meg. Mindez azért is remek lehetőség, mert kapcsolódik az iskolai programunkhoz.

A másik nagyon fontos kezdeményezés, ami a közönség megszólítását támogatja, pedig a Magyar Mozgóképi Nemzeti Galériájának, a filmio.hu oldalának létrehozása. Itt már több mint kétszáz felújított régi magyar film érhető el, de szép számmal találunk új alkotásokat is.

Soraimat azzal zárom, hogy mindannyiunknak komoly feladata van abban, hogy túléljük ezt a nehéz időszakot, nem feledve, hogy a „Kanyarban előzve is mi legyünk a győztesek”.

KÁEL CSABA

Szerkezet-építőmérnök, film- és tv-rendező, Nadasdy Kálmán és Kossuth-díjas magyar film és operarendező, érdemes művész, több kiváló magyar film rendezője. 2011 óta vezérigazgatója az itthon és külföldön is elismert egyik legjelentősebb művészeti központnak, a Műpának, alapítója a Bartók Tavasz Nemzetközi Művészeti Hetek Fesztiválnak és a Liszt Ünnep Nemzetközi Kulturális Fesztiválnak. 2019. szeptember 1-től pedig filmügyi kormánybiztos. A francia Becsületrend lovagja, tagja az Európai Tudományos és Művészeti Akadémiának, valamint a Televíziós Művészetek és Tudományok Nemzetközi Akadémiájának (International Emmy®).

011

TITR

1/20

00:00:00:00
400 5800K 70
No-card 15min

ace.

DR. DOMOKOS LÁSZLÓ

Érték és hozzáadott érték teremtése a vezetői munkában

A vizualizáció egy nagyon szép példáját közvetíti a Nemzeti Művelődési Intézet a szervezet imázsfilmjével, mely szerint valóban nem elég jónak lenni, nem elég csak cselekedni, hanem azt látni és láttatni is kell, be kell mutatni mások számára és minél szélesebb körben terjeszteni. Mindezek teljessége a XVII. stratégiai konferencia is, amely mai szóval élve hibridnek is nevezhető, hiszen részben a korábbi kihívások és a válság áll a központjában, de emellett a lehetőségeket, a technológia változásokat és fejlesztéseket is magában foglalja.

Gyakran felteszik számomra azt a kérdést, hogy mi áll ennek a változásnak a háttérében, mire én mindig visszakérdezek: **Kedves szülők, tudják mikor dőlt el, hogy ez a technológiai fellendülés meg fog jelenni az életünkben? Pontosan akkor, amikor megvettük az első okostelefont a gyermeküknek.**

Ezt követően megvették a nagyszüleiknek, majd jó eséllyel saját maguknak is, ugyanis számtalan praktikum megjelent ebben a modern térben, úgy, mint a gyorsaság, az egyediség és az emberközelség, majd ezekre rátelepült rengeteg szolgáltatás, melyek alapjaiban rendezték át az életünket.

Minden felelős vezetőnek fel kell tennie magának a következő kérdést. Tudatában vagyok annak, hogy én értéket teremtek?

Egy közintézményben az alaptörvény határozza meg az értékteremtésnek a filozófiáját, lényegét, tulajdonképpen a finanszírozási alapját. Számomra, mint intézményvezetőnek vagy projektvezetőnek biztosítja azt az alkotási, megvalósítási lehetőséget, amelyben valami jót tudok tenni, értéket tudok teremteni a közösség számára, hiszen az alaptörvény ebben határozza meg alapvetően a közpénzköltés feltételét, illetve abban, hogy mindez célszerűen és eredményesen jelenjen meg.

Hogyan kapcsolódik a fenntarthatóság a közpénzügyek világához? Egyrészt óriási kihívásokkal kell szembenéznünk, de másrésztől itt van ez az évezredes fogalomrendszer, ami szerint fenntarthatóságot kell biztosítanunk, mely érdekében válaszokat kell megteremtenuk nap mint nap. Azt szoktuk mondani, hogy közügyek esetén sosem elég a pénz, viszont érdemes elgondolkodnunk ezen. Otthon talán végtelen a pénzügyi kassza? Kérdezzék meg a feleségüket vagy azt, aki kezeli kiadásokat, hogy mennyi kompromisszumot kell kötni, és mennyi mindent kell ahhoz tenni, hogy fenntartható legyen a család büdzséje.

Ez a kihívás egyre inkább két oldalról válik megközelíthetővé. Az egyik szempont az, hogy mit hozok magammal otthonról, az egyetemről, az oktatásból, mit sajtóítok el a főnökömtől, a kollégáimtól, illetve magába foglalja mindazokat a példákat

és tudást, amik ehhez kapcsolódnak. A másik perspektíva alapja az, hogy én személy szerint mit és hogyan tudok tenni akkor, amikor rajtam múlik az, hogy példát mutassak, valamint, hogy a hozzáadott értékteremtés keretein belül értékteremtő és normaadó maradjak. Ne csak az épületeink működjenek és ne csak kényelmes környezetet teremtsünk meg a kollégáink számára, melyben jól tudják érezni magukat –, habár ez is fontos természetesen –, hanem ezeken felül valami jót is tegyünk a társadalom számára.

Egy kiemelt vezetői felelősséghez jutottunk el, melyhez kapcsolódva szeretnék pár gyakorlati megközelítésű keretet és néhány konkrét jó példát bemutatni Önöknek. Ezek megerősítést nyújtanak azoknak, akik eddig is így csinálták, sőt talán még jobban is annál, ahogyan én ezt elmondom, de emellett, közösen újragondolva akár segítséget is nyújthat még sokkal jobba válni, fejlődni. Azok, akik még nem mélyedtek el ebben a témában fontos, hogy megismerjék a rendszerben, sémában, modellben, keretben történő gondolkodást. Emellett az egyedi és a hétköznapi feladatokban való megfelelésnek, alkalmazásnak a kérdéseit közös felelősség, hogy együtt tegyünk. Vezetni és irányítani kell egy szervezetet, valamint nélkülözhetetlen, hogy stratégiával rendelkezzen. Abban az esetben, ha még nincs neki, akkor meg kell valósítani és létre kell hozni ezt, hiszen csakis célkövető módon lehet célszerűen közpénzt elkölteni. Nemcsak azért, mert az alaptörvény ezt mondja, hanem a józan ész vagy a jól irányított szervezet, a jó kormányzás is ezt kívánja.

Integritáselven kell működni, ami a közpénzügyeknél egy különleges követelmény, hiszen lehetek én bármilyen jó szakember, ha a bizalom nincs meg köztem és a fenntartó vagy a finanszírozó között, mert nem jól költöm a pénzt, tehát nem szabályosan gazdálkodom. Számtalan esetben nagyobb energiát kell fordítani a vezetésnek arra, hogy valóban jónak is látszódjon, mint arra, hogy csak önmagában jól tegyen, melyhez külön rendszerszintű vezetői döntések meghozatala és ezek működtetése szükséges. Ezeket gyakran az Önök partnerei, kollégái feleslegesnek, plusz adminisztrációnak vagy éppen bürokráciának érzékelhetik,

gondoljunk csak például a közbeszerzésre. De mégis az alapkritériuma a mai modern államnak és szervezetmenedzsmentnek –, amely közpénzt költ el –, hogy egy nagyon átlátható, elszámoltatható, transzparens, bizalmat erősítő módon kell jónak lenni. Nagyon fontos és a kormányzat is gyakran hangsúlyozza, hogy ezt ne csak eredményesen végezzük, hanem hatékonyan is. Ez egyáltalán nem egy könnyű feladat, de a nehézségeit most nem részletezném, talán egy másik előadásom témája lesz egyszer. Biztos vagyok benne, hogy találkozni fognak még ezzel, ugyanis ez egy állandó témája napjaink társadalmának nyugaton és itt nálunk is.

A hatékonyság fogalmát is érdemes átgondolnunk, mely lényege, hogy egy meghatározott összegből, erőforrásból, létszámból vagy éppen eszközparkból a lehető legtöbbet hozzam létre. Nem arról van szó, hogy több pénzből többet fogok létrehozni, hanem hogy a megadott lehetőségeken belül a legnagyobb outputot tudom megteremteni, ha rendszerelméletileg nézzük. Mindezek végcélja az, hogy valamilyen hatást váltsanak ki és hozzájáruljanak a társadalmi jól-léthez, hiszen a társadalmi fenntarthatóság egyik alaprészei.

Az értékkel kapcsolatosan megpróbáltam néhány olyan tartalmat kiemelni, amiről talán nem is gondolnánk, hogy példamutatást hordoznak magukban, jól tudjuk érezni magunkat közben, valamint alkotó, felszabadító erőt adhatnak számunkra, erre remek példa egy közösségi munka vagy egy film mögöttes folyamata. Érzékeljük továbbá a család újragondolásának a kérdését is, de emellett még jó néhány érték jelenhet meg, amelyet különböző módon, de azt gondolom, hogy egy vezetőnek mérlegelnie kell annak érdekében, hogy az adott érték érvényesüljön és hasznosuljon, amikor a célkövetésről beszélünk, amikor a céljainkat szeretnénk elérni.

Nagyon fontos az, amiről Káel Csaba előttem szolt, mégpedig a kultúra hordozóvá válása. Elment a világ abba az irányba, hogy a kultúrának fogyasztójává vált csupán. Ez üzlet, melyet nem is lehet megtagadni, de mellette legalább ekkora érték rejlik a kultúra hordozásában, megélésében, a cselekvő részeseedésben és az aktív részvételben, melyekről nem szabad elfeledkeznünk. Nem kifejezetten az intézményi hálóban kell erről beszélnünk, de mint értéket engedjék meg, hogy külön kiemeljem. Ehhez viszont jelentős készségekre és képességekre van szükség, hogy a minket érő kihívásokat tudatosan számba vegyünk, amelyek már a vezetéstudományhoz kapcsolódnak.

A vezető felelőssége tulajdonképpen döntései során, illetve a döntések elmaradásán keresztül válaszokat adni a felmerülő kihívásokra, kérdésekre. Ez a mondat nagyon lényeges és fontos tényeket tartalmaz. A nem meghozott döntés is döntés. Sok esetben úgy gondoljuk, ha nem döntünk, akkor nincs döntés, pedig, ha nincs döntés annak is van önmagában egy értéktartalma. Hagyom a dolgokat elszabadulni, nem fenntarthatóvá válni, nem hagyom nyitva az ajtót a kollégáim számára, nem hallgatom meg őket és még hosszasan sorolhatnám az üzenetét. Rettentően fontos szem előtt tartani, hogy a vezető a helyzeténél, a felhatalmazásánál, a mandátumánál fogva minden percben mértékadó, még akkor is, amikor nem ad választ valamire.

Beszéljünk a döntési oldalról is, a vezetés kihívásairól. Van hat pont, melyre mindig kiemelt figyelmet kell fordítani, ezek a szabályos működés, az integritáselvű irányítás, az éves pénzügyi keretek közötti gazdálkodás, a teljesítményelvek érvényesítése (eredményesség/hatékonyág), a technikai forradalom felhasználása, valamint a krízishelyzetek kezelése. Úgy gondolom, egy átlag vezető ezeket mind ismeri és gyakorolja, így számukra ez nem újdonság, viszont, ezt mind egyszerre kell megvalósítani. Az összes kihívás, az összes elvárás és szakmai jóság egyszerre történő érvényesítéséről már sokkal érdekesebb szót váltanunk. Ennek a megismeréséhez, megértéséhez egy olyan modellt fogok először bemutatni, amit az imént az irányítás kihívásainak neveztem, melyben egy rendkívül volatilis –, a közgazdaság nyelvén megfogalmazva –, változókéony és bonyolult környezetben az állandó újragondolás szükséges.

A vezetés az egy gyönyörű szakma, mert napról napra változik, hiszen egyik hónap sem olyan, mint egy másik, még akkor sem, ha ugyanazokat a dolgokat csinálom, azonos ügyekkel foglalkozom. Hiába végzem újra és újra az adott tevékenységet, az idő változásával más típusú válaszok adására is fel kell készülnöm. Felmerül a kérdés, hogy a szervezet, hogyan fogja tudni mind ezt lekövetni? Egy nagyon komoly szakmai dilemmáról van itt szó, ugyanis egy vezetőnek mindenre reagálnia kell –, hiszen a nem meghozott döntés is döntés –, viszont minden nap más-más helyzetekre szükséges ezeket a válaszokat nyújtani, mely által a rendszer nem normakövetővé válik. Ennek következtében például integritási probléma alakul ki, elvész a stratégia vagy éppen nem jön el a közönség a rendezvényre és nem látja azt, amit teljesítünk. Kiemelt feladata minden vezetőnek, hogy tudatos irányítási folyamatként cselekedjen és utat mutasson a rábízott szervezet minden tagjának, felelősen vezesse őket.

Egy változásmenedzselési kört próbáltam ebben megfogalmazni, melyet jól szemléltet az alábbi ábra is. Egy vezető folyamatosan olvas, beszélget, információt gyűjt és kap, melyeket nagyon fontos, hogy tudatos monitoringként végezzen és ne csak véletlenszerűen kezeljen, hanem rendszerszerűen építsen fel. Ez az egyik legnehezebb dolog és legnagyobb kihívás. Vezetőként az időm több mint húsz százalékát töltöttem azzal, hogy ezt tudatosan végezzem és figyeljem a körülöttem zajló történéseket. Hiába bíztam meg ezzel egy kollégámat és figyeltem mondjuk a sajtóval vagy a gazdasági felelőssel az eseményeket, mert ők a saját maguk szemszögéből nézték a tényeket és nem tudtak ezen felülemelkedni. A napi dolgokban ők azt keresik, hogy mi az, ami az ő munkájukhoz köthető, amivel foglalkozniuk kell, érinti őket, például valamiről kell-e sajtóanyagot írni vagy a számviteli rendben valamilyen változást elvégezni. Egy vezetőnek olykor külső szemmel is kell tudnia látni, de a legfontosabb az, hogy célirányosan tudja működtetni az adott szervezetet. Véleményem szerint a célszerű működésnek az alapja az, hogy folyamatosan megfigyeljem mind a külső, mind a belső környezetemet.

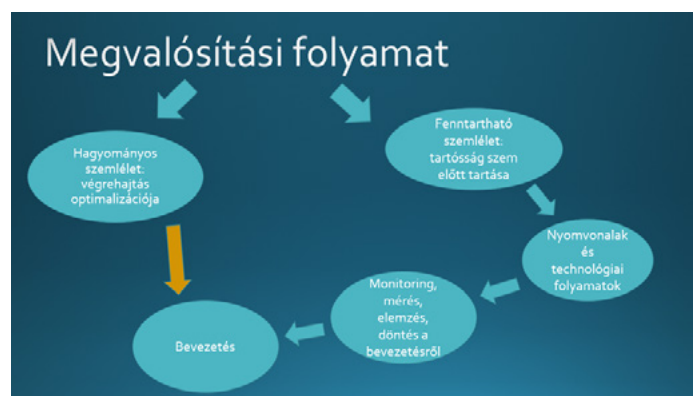
Ez bizony már egy külön szakma, hiszen ezeket a jelenségeket át kell kódolni, illetve mérni azt, hogy az adott tényező milyen szempontok alapján releváns a szervezet szempontjából és mennyire hangsúlyos, meghatározó. Rangsorolni kell valamilyen módon, mert nem csak a pénz, hanem az időm is korlátozott. Lényeges, hogy minden vezetői döntést egy mérési koncepció előlegezzen meg, így a válasz során erre vissza tudok utalni, valamint már akkor, amikor az adott döntést előkészíttem a kollégáimmal ennek a szempontrendszerét tudom tükröztetni, jelezni számukra. Tudniillik ez határozza meg, hogy egy vezető fenntartható módon, eredményességben gondolkodjon, hogy az aktuális környezetben stratégiát valósítson meg és értéket teremtsen. Tudatosan át kell gondolni azt, hogy milyen szempontok szerint készítem elő és értékelem a helyzetet, amely alapján valamilyen döntést meghozok. Úgy gondolom, éppen ezért fontos az, hogy a cselekvésben a visszavonható döntések lehetőségét, szabadságfokát amennyire lehet, teremtsen meg,

Megkülönböztetem a válságmenedzselés és a változásmenedzselés fogalmát, hiszen egy csőd közepén nem lehet pilótákat teremteni. Véleményem szerint ez a modell inkább a változásmenedzseléshez áll közel, tehát van idő arra –, mert tudjuk ez nagyon szűk tud lenni számtalan esetben –, hogy kipróbáljunk új dolgokat. Tipikus eset volt erre a koronavírus-világjárvány vagy jelen helyzet energiaválsága, melyek kényszereket hoztak létre. Ezek a kényszerek pilóták voltak. Az tette jól –, mint például a Nemzeti Művelődési Intézet is –, aki levonta mindezekből a következtetéseket, illetve annak az értékeit, amiket ez idő alatt kipróbált –, vegyük példának a hibrid rendezvényszervezést –, így ezeket költségkímélő módon, egy sokkal nagyobb terjesztéssel tudja megvalósítani, mint korábban. Ez az Önök esetében is ugyanúgy megtapasztalható a saját intézményük, szervezetük vonatkozásában, hogy miként érik el a partnereiket. Egy napi menedzselési problémára igyekeztem rámutatni ezzel, emellett ki szeretnék emelni még egy gondolkodási sémát, mely értelmében egyszerre jelentkezik előttünk két kihívás, mégpedig, hogy stratégiát valósítunk meg és reagálunk. Ez minden vezetőnek egy állandó próbatétele.

Választ kell adnunk egy nagyon fontos kérdésre, hogy van-e értelme stratégiát készíteni. Mit értek ez alatt pontosan? Három, öt vagy akár csak egy évre szóló terveket. Nagyon sokan azt gondolják, hogy nem, hiszen nem tudni előre mennyi pénzzel gazdálkodhatunk a kormányzati korrekciók után jövőre, lesz-e olyan pályázati lehetőség, amivel élni tudnánk vagy egyáltalán itt marad-e az a kollegánk, akivel ezeket a folyamatokat meg lehet valósítani, és még hosszasan sorolhatnám a sok bizonytalanságot, ami felmerül. Úgy gondolom, olyan stratégiára van szükség, amely egy változó eszközrendszerre is választ tud adni. Mit jelent ez? Visszacsatolok a már említett családi költségvetés példájához, melyben megjelennek prioritások, illetve alapvető célok, amelyek alapján rendezem a feladataimat. Ha stratégia-ilag fontos számomra egy személy, akkor tudnom kell vele olyan szinten együttműködni és kommunikálni, hogy meg tudjam vele beszélni azt például, hogy most hat hónapon keresztül ugyan nem fogok tudni olyan feladatot adni számára, amit ő szívesen végez, de a hetedikben már igen és én erre építhetek-e, tervezhetek-e vele. Aztán lehet, hogy a hetedik hónap előre tud jönni a harmadikba. A rugalmasság meghatározó ennek tekintetében, hiszen rugalmas stratégiai menedzsmentre van szükség, de fix stratégia értékekre és fix stratégiai célokra. Az eszközökhöz nem biztos, hogy tudunk ragaszkodni, ne keverjük össze a célok és az eszközök fogalmát. Gyakori tévedés ez, sokszor még az egyetemi oktatóknál vizsgálódó diákok körében is.

Végül a külső megjelenések, események feldolgozásának és a stratégia megvalósításának a kombinációjában meg kell hozni a döntést, mely a változást hordozza. Technikailag, már egészen a részletekbe belebonyolódva, azt mondhatom el, hogy a megvalósítási folyamat során egy válságeseemény, mint például a koronavírus-világjárvány, direkt bevezetési kényszereket hoz, melyet az alábbi ábrán a sárga nyíl jelez. Ebben az esetben nagy a kockázat mértéke, hiszen adott a lehetőség a sikerre és az egész rendszer tönkretételére is. Ezek függvényében úgy gondolom, ha a fenntartható szemléletű és változásmenedzsmentben gondolkozó rendszerben működünk, akkor a lényeges területeknek a megragadása, fenntarthatóvá tétele megvalósítható. Ehhez hozzátartozik nyomvonalakban az adminisztráció, a technikai folyamatokban való automatizáció, valamint ezek dokumentáltnak, széles körben látható, érthető módon történő megjelenítése, majd nyomon követése, értékelése. Kiemelném, hogy mindezt akkor lehet szélesebb körben bevezetni, ha a pilótáknak megvan.

Néhány nézőpontbeli viszonyulást próbáltam az elmúlt 30 éves közéleti munkámból összeszedni és bemutatni. Amikor felkértek a tanulmány bemutatására az volt a szempontom, hogy hogyan tudnék Önöknek nem csak értéket, hanem hozzáadott értéket is nyújtani. Bízom benne, hogy egy kicsit nyitni tudtam a hozzáadott értékteremtés világa felé.

DR. DOMOKOS LÁSZLÓ

Okleveles közgazda, szakközgazdász, címzetes egyetemi tanár. Szarvas és térsége választókeretének korábbi országgyűlési képviselője, 1998 és 2002 között a Fidesz Országgyűlési frakciójának frakcióvezető-helyettese, a gazdasági kabinet vezetője. A Békés Megyei Önkormányzat Közgyűlésének és az Állami Számvevőszék egykori elnöke. 2010 és 2022 között a Pénzügyi Szemle folyóirat szerkesztő-bizottságának elnöke, 2011-2022 között a Magyar Pénzügyi – Gazdasági Ellenőrök Egyesülete (MPGE) elnöke volt és a Költségvetési Tanács tagjaként tevékenykedett. 2019-ben jelent meg „Ellenőrzés - a fenntartható jó kormányzás eszköze” című könyve.

NOVÁK IRÉN

Hogyan tegyük láthatóvá értékeinket?

Valahol Magyarországon volt egy romos vár, amelyet a helyiek szerettek, az idősek még emlékeztek rá, de a fiatalok már nem kötődtek hozzá, nem volt saját élményük róla. Lassan belepte a gaz, úgy tűnt, az enyészeté lesz. De összefogott a közösség és a település vezetői, mert szerettek volna újra büszkének lenni a múltat őrző váromra, bemutatni a fiataloknak, a távolról érkezőknek. Szerették volna újra személyes élményeket adóvá tenni a kopott falakat, ahol esküvők, majd a felszentelt várkapornában keresztelők és más családi események teszik élettel telivé a teret. Azt szerették volna, hogy a kövek újra meséljenek szerelmi történetekről, hitvesi hűségéről, emberi sorsokról, az elmúlt időkről. És ez nemcsak fizikai felújítást jelentett, elindult egy átgondolt, közösség- és értékteremtő folyamat, amelynek az élén a helyiek értékek mellett elkötelezett emberek álltak, melyből a helyiek életfeltételeit javító gazdaságélénkítő eredmények születtek.

Tanulmányom bevezetésében szükségesnek tartom annak tisztázását, mit értünk kulturális alapú gazdaságfejlesztésen. Az 1997. évi CXL törvény a közművelődési alapszolgáltatások között említi, a törvényhez kapcsolódó 20/2018. (VII.9.) EMMI rendelet részletesen leírja a fogalom tartalmát. Ezen belül határozzák meg a kulturális turizmust. A turizmus Magyarországon nemzetgazdasági érdek, a GDP tizenhárom százalékát adja, a kulturális turizmusban résztvevők aránya a teljes turisztikai látogatottság nyolc százalékát teszi ki.

Ugyanakkor a kulturális turizmust annak összetettsége miatt nagyon nehéz egyetlen egy fogalommal definiálni. Ide sorolható épített örökségünk, a világörökségi helyszínek, a nemzeti hagyományokon alapuló emlékhelyek, a szellemi örökségen alapuló vonzerő, a tematikus útvonalak, vagy akár egy fesztivál, egy koncert, egy film, egy kortárs művészeti esemény, egy kiemelt kiállítás, a hitelességgel összefüggő helyek látogatását célzó kirándulások, a hazai nemzetiségek bemutatói. Széleskörűen értelmezzük tehát a kulturális turizmust, hiszen a dizájn, az életstílus, a divat, a kortárs művészetek is ide tartoznak.

A fogyasztói igények és a trendek nagyon gyorsan változnak, utazóként ma két kattintással bármilyen információhoz hozzájuthatunk, ár-érték arányban a legjobbat keressük. A korábban rövidebb idő alatt minél több élményhez szeretnénk jutni, máskor meg szeretnénk elvonulni, lecsendesedni. Keressük a helyi, egyedi dolgokat. Meglepő lehet, de ennek érdekében képesek vagyunk akár több száz kilométert utazni és hajlandóak vagyunk fizetni, például egy tihanyi levendulaszüretért. Pedig a kényelmet keressük az életünkben, sőt azt mondjuk, hogy ne legyen szükségünk különösebben nagy dolgokra. Ugyanakkor elemi igényünk van arra, hogy a természettel kapcsolatban legyünk. Ilyen élményt ígérnek nekünk ezek a levendulaszüretek is. Mit keres az utazó? Hitelességet, élményeket, helyi értékeket, ami csak az adott térségre vagy településre jellemző. A pandémia időszakában ezek az elvárások még tovább növekedtek.

Nemzetközi kezdeményezésből indult a Slow Food és Slow Living mozgalom, mely azt népszerűsíti, hogy legyünk kezdeményezői és részesei az ún. rövid ellátási láncolatoknak, ha van rá lehetőségünk, részesítsük előnyben és vegyük meg a szomszéd nénytől a helyi terméket, amelyet ő készít, a saját maga által termelt alapanyagokból.

Támogassuk a helyi gazdálkodást! Meglehető lehet, de ennek érdekében képesek vagyunk akár több száz kilométert utazni és hajlandóak vagyunk fizetni, például egy tihanyi levendulaszüretért. Pedig a kényelmet keressük az életünkben, sőt azt mondjuk, hogy ne legyen szükségünk különösebben nagy dolgokra. Ugyanakkor elemi igényünk van arra, hogy a természettel kapcsolatban legyünk. Ilyen élményt ígérnek nekünk ezek a levendulaszüretetek is. Mit keres az utazó? Hitelességet, élményeket, helyi értékeket. A pandémia időszakában ezek az elvárások még tovább növekedtek. Néhány példával szeretnék rávilágítani a kulturális turizmus közösség- és értékteremtő erejére, mely a mindennapokra helyi szinten hat, ugyanakkor azok életét is gazdagítja, akik látogatóként érkeznek egy-egy helyszínre.

Hollókő, háromszáz lelkes palóc község, elsőik között vették fel a Világörökségi Listára, mert a 17-18. században kialakított hagyományos településformáját sikerült eredeti állapotában megőriznie. Napjainkra sem vált szabadtéri múzeummá: élő, lakott település. A helyiek jórészt 20. század előtti mesterségeket

üznek ma is, keresztény ünnepek köré szervezett programjaik pedig országos érdeklődésre tartanak számot, hisz ki ne hallott volna már a Hollókői Húsvéti Fesztiválról. A programokba már a gyermekek is bekapcsolódnak: a közösség együtt várja az érdeklődőket. Vagy gondoljunk csak a tardi asszonyokra, akik népviseletüket ma is fölveszik, de egy hozzáértő, elkötelezett és felkészült szakember kezdeményezése kellett ahhoz, hogy újra felismerjük a szépségét, sőt ismét gazdasági tényezővé váljon a matyó hímzés.

Mi látható a fenti példákban? A helyi értékek szerepe felértékelődött, fontossá vált a generációk közötti kapcsolat, az átörökítés: szeretném a nagypapától megtanulni azt, hogy milyen eljárással készül az a tokaji bor, miként ültetnek a szőlőtőkét és így tovább. Ez semmivel nem helyettesíthető, sőt ezáltal a társadalom szélesebb köre számára vált elérhetőbbé a tudás. Növekszik egy-egy település turisztikai vonzereje. A helyi lakosok büszkék arra, hogy a közösség tagjai. Nem utolsó sorban elmélyíti a szőlőföld iránti ragaszkodásukat, növelve ezzel annak megtartó erejét, hosszabb távon az elnéptelenedő kis falvak egyik megmentője lehet.

Más jó példát is megfigyelhetünk hazánkban a kulturális turizmus fellendítésére, mely a helyi értékek felismerésével kezdődik. A makói hagyományra alapozták Makó idegenforgalmi vonzerejének kialakítását. Sikeres kezdet volt a Hagymatikum gyógyfürdő, majd az arculatépítés a Hagymaház és környezetének megépítésével folytatódott. A fejlesztések tervezője, szellemi irányítója a nemzetközileg elismert Makovecz Imre építész volt, munkái meghatározzák a városképet.

A Felső-Tisza vidékén létezik egy nem túl nagyméretű szilva, aminek még neve sincs, mégis értékévé vált. Szinte minden kertben termesztik. Népszerűségének több oka is van, például sokan nemhogy permetezni, még metszeni sem szokták, mégis annyit terem, hogy alá kell támasztani az ágakat. A belőle készült, „Nemtudom” nevű, ma már hungarikum lekvár és a többi élelmiszer is egyre kelendőbb, szedéskor a kereskedők versenyt futnak a limitált mennyiségű termésért. Hálózatba szerveződve, haminc-harmincöt településen ma is együtt főzik ezt a lekvárt a közösségek. Ismét egy helyi érték, amit a közösség együtt mutat meg másoknak, miközben a tudás is tovább örökítődik.

Egyértelműen meghatározhatók azok a trendek, melyek ebben az évben a kulturális turizmust érintik. Egyrészt fokozódik az új kultúrák, nyelvek megismerése iránti igény, amelyhez kapcsolva megélniül az utazás a világ kevésbé ismert úti céljaira, ahol van mód a lelki feltöltődésre, a meditációra. Továbbá a pandémia lecsengésével újra szerveződnek a közösségi kapcsolatok, amelyek biztos támaszai is lesznek egyben az idegenforgalomnak, a gazdaságélénkítő kulturális turizmusnak is. A szélesebb, tágabb értelemben vett közművelődés óriási ereje, ma még nehezen felbecsülhető tartaléka rejlik annak a folyamatnak a segítségével, amelyben a szülőföldjéhez ragaszkodó közösség egy jó ügy, egy elhivatott ember mögé áll, aki képes az általuk képviselt helyi érték felmutatására. Hatalmas sikert lehet elérni ebben a folyamatban kitarító munkával.

A Nemzeti Művelődési Intézet értékteremtő szemlélete, szakmai törekvései, vármegyei igazgatóságainak hálózata, illetve Kárpát-medencei szinten az az értéktartó folyamat, amelyet az elmúlt 10 évben végeztünk, folyamatosan dolgozik ezekért az értékekért, ezeknek az értékeknek a láthatóvá tételéért. Hogy ebben a folyamatban valóban gazdaságélénkítő tényezővé váljon a helyi érték, és hogy „azt a követ” ne nője be a gaz.

Valahol Magyarországon, a korábbi várrom mára értékes, a közösség által nagy becsben tartott helyi nevezetesség. Napjainkban már nemcsak az idősebbeknek, hanem a fiataloknak és az ott vendégeskedőknek egyaránt számtalan személyes emléke kapcsolódik ehhez a rangos helyi értékhez, amely már közösséget kovácsoló ragaszkodás.

Bízom benne, hogy tanulmányommal segíték azoknak, akik még hezitálnak, akik még bátortalanok, de lenne jó ötletük. Higgyék el: ez az út a járható út, ezen érdemes tovább mennünk, közösen. Köszönöm, ha velem tartanak!

NOVÁK IRÉN

Felsőfokú tanulmányait az Eszterházy Károly Főiskola könyvtáros szakán végezte, ezt követően a Budapesti Corvinus Egyetem Gazdaságtudományi Karán kulturális turisztikai menedzser, majd a Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Karán kulturális mediátor mesterdiplomát szerzett. A szakirányú képzések mellett rendszeresen részt vesz készségfejlesztő tréningeken, aktív résztvevője szakmai fórumoknak, workshopoknak. Két évtizede dolgozik közművelődési területen, 2015-2021 között a Miskolci Kulturális Központ Nonprofit Kft. ügyvezetője. Vezetői munkájának köszönhetően a Miskolci Kulturális Központ Minősített Közművelődési Intézmény Címet, Látópont címet, Felelős foglalkoztató díjat, Családbarát Munkahely és Családbarát Szolgáltatóhely díjat, EFFE Label minősítést kapott. Közművelődési, kulturális és turisztikai szakember. 2022-től a Nemzeti Művelődési Intézet szakmai igazgatóhelyettese, 2023 februárjától ügyvezetője.

BARTA DÓRA

Mecenatúra a közművelődésben

– avagy – Legyünk értékesek és érdekesek!

Elsősorban a kultúra finanszírozását, illetve a forprofit szféra és a közösségi művelődés összefogását fogom bemutatni tanulmányomban. Legelőször is a címre szeretném felhívni a figyelmet és megmagyarázni, hogy miért nem a szponzorációt választottam, mint megszokott, gyakran használt fogalmat, miért inkább a mecenatúrát.

A mecenatúra szó számomra, lévén művész is vagyok, egy forrásorientált gondolkodást indít el. Ki a Mecénás? Támogató személy, szereplő. Ez kicsit ideaként hangozhat, de mégis egy fontos forrásként jelentkezik, hiszen Kodály városában élek, talán megengedhetem magamnak a forrásorientált gondolkodást. A támogató viselkedés tulajdonképpen nem több annál, minthogy nem feltétlen várok viszonzást, hanem egyszerűen csak adok, adni szeretnék valaminek azért, hogy kiteljesíthesse a küldetését, hogy legyen jobb. Ezt azért tartom fontosnak kiemelni a témám kifejtése előtt, mert úgy tapasztalom a gyakorlatban, hogy mi ezt hajlamosak vagyunk továbbgondolni. Állandóan egy win-win helyzetet keresünk, egy olyan adok-kapok szponzorációs játékba kerültünk, amelyben, ha megszólítottunk egy vállalati szektorban lévő szereplőt, akkor gyakorlatilag mindig azonnal már arra gondolunk, hogy mit adunk majd neki a támogatásáért cserébe.

Ez természetesen egy jó és bevált gyakorlat, de mi történik akkor, ha azok a folyamatok, amelyek arra kényszerítettek minket, hogy különböző dolgokat újradefiniáljunk és újragondoljunk, arra is késztetnek, hogy újratanuljuk önmagunkat. Mindez hogyan lehetséges? Csakis úgy, ha meg tudjuk fogalmazni azokat a konkrét erőnyeket és értékeket, amik már egyedül is hívószavak lehetnek egy támogatói protokoll esetén. Vajon vehetjük-e a bátorságot ahhoz, hogy azt mondjuk ez olykor önmagában is elég lehet? Véleményem szerint igen, ez egy nagyon meghatározó szempont tud lenni, éppen ezért kifejezetten lényeges az, hogy merjünk időnként merészek lenni.

Taníthatóak-e azok a szereplők üzleti kommunikációjukban, akiknek a társadalmi felelősségvállalás talán az egyik legfontosabb ismérvük? Lehet-e ez önmagában mérvadó? Érdekes foglalkozni ezekkel a kérdésekkel. Átgondolni és energiát fektetni abba, hogy hogyan tudjuk mi ezt képviselni, milyen módon lehetünk részesei a folyamatoknak és az eseményeknek, illetve mennyire lehet ez hosszútávon fenntartható, hiszen a kultúrafinanszírozás kapcsán az elmúlt években már érzékelünk néhány traumát. Voltak esetek, történések, melyeken már túljutottunk, viszont jelenleg egy olyan szembenézési kötelezettségünk áll fenn, mely során a működési feltételekben, a hozzárendelt pénzüsszegekben már nem csak a lehetőségekről beszélünk, hanem sokkal inkább a létfenntartásról. Ebben a helyzetben muszáj, hogy szemléletmódváltásban és megszólítási attitűdváltozásban egyaránt gondolkodjunk.

A közösségi művelődés legnagyobb intézményei – például az agorák – korábban nemcsak a társadalmi együttlét, hanem a kereskedelmi központ részei is voltak, tehát kijelenthető, hogy ahol rendszeresen közösségek találkoznak, az a hely a kereskedelmi véráram integráns része akkor is, ha az egy kulturális központ vagy egy művelődési ház. Miért lényeges ismérv ez? Mert az élményszerzésen túl rengeteg információ átadás-áramlás történik ezekben, fontos stratégiai pontokkal találkozhat az adott vállalkozó vagy akár a vállalati szféra egy jeles képviselője, akinek létfontosságú megtanítani, hogy ez már önmagában akkora értékkel bír, amellyel érdemes együttműködni.

Van egy alcíme a témának, ez a következő: „Legyünk értékesek és érdekesekek!”. Az értékesség önmagában egy múltidézés szerintem, hiszen tudjuk jól, hogy vannak olyan tradíciók és hagyományok, melyek már csupán a képviseletükben megadják azt a súlyt és volumet, hogy gyakorlatilag hátradőlhetnénk. De mégsem tehetjük ezt meg, ugyanis a létezésünk állandóan fejlődő és innovatív kell legyen, folyamatosan érdekessé kell tennünk magunkat, ami minden egyes szervezetnek fontos felelőssége. Más szóval a jövőbe kell mutatnunk azzal, hogy olyan eszközöket vetünk be és fejlesztéseket valósítunk meg, melyek felkeltik még azok figyelmét is, akik korábban nem követték tevékenységünket. Sokkal izgalmasabb, kreatívabb és innovatívabb lehetőségek irányába nyitja ki a kaput ez a fajta gondolkodás, mint amiben megszoktuk a létezésünket.

Valljuk be, számos kényelmi helyzet adott volt számunkra a szakmánk tekintetében, hiszen ugyanolyan vagy nagyon hasonló pályázati lehetőségek rendszerével, azonos állami vagy fenntartói támogatással tudtuk folyamatosan, évről-évre megvalósítani megújuló eseményeinket. Rengeteg esetben mostanában, egy-egy 10, 15, sőt akár már 20 éve működő esemény az idén meghiúsul, amiért most nincs hozzárendelhető forrás, ami eddig egy újabb pályázat beadásával vagy egy újabb kérelem megfogalmazásával talán megérkezett volna. Számítalan rendezvényszervező jutott el arra a pontra, hogy azt mondta: Az idén nem tudja megvalósítani a bejáratott programját. Kétségtelen, cselekedni kell! Mit lehet ilyenkor tenni? Úgy gondolom a nehéz utat kell választani és egy új stratégiát kidolgozni, melynek fókuszában az áll, hogy hogyan lehet megszólítani azokat a szereplőket, akik nem a hagyományos partnereink, akikkel eddig nem kommunikáltunk, vagy ha fel is vettük velük a kapcsolatot, akkor is tulajdonképpen csak egy régi sémát, mintát követtünk. Azt mondták, hogy tegyük ki a logójukat, mi pedig kitéttük, illetve

még néhány egyéb leegyeztetett kötelezettségnek megfelelően és létre is jött a támogatás, majd mindenki elégedetten hátradől. Ennek az ideje lassan lejár. Egészen máshogyan érdemes megszólítani ezeket a döntéshozókat, sokkal több energiát szükséges befektetni abba a személyes kommunikációba, ami a kezdetekben megfogalmazott értékeket és a társadalmi felelősségvállalást hangsúlyozza. Kulcsfontosságú, hogy az adott cégek ezt az üzenetet egy olyan közvetlen tartalomnak és tájékoztatási attitűdnek érzékeljék és fogják fel, amely által nem az elvárás fogalmazódik meg elsődleges igényünként, hanem a csatolt megjelenés. Itt elsősorban érett gondolkodású, nagy cégekre gondolok, akik tényleg rendelkeznek olyan tőkeerővel, amivel érdemben támogatni tudnak egy intézményt vagy szervezetet.

A csatolt megjelenés jellemzően transzparens programoknál szokott megjelenni. Ennek megvan a maga rendszere, köztudott, hogy egy fesztiválhoz sokkal könnyebb vállalati szereplőt társítani, mint mondjuk egy művelődési csoporthoz. Szoktunk egyáltalán a közösségeinkhez támogatókat rendelni? Nem túl gyakori jelenség, pedig rengeteg üzenő és kapcsolódó pont, valamint számtalan sokkal személyesebb, határozottabb csatorna lapul meg ezekben az együttműködésekben. Gondoljuk végig az Agórákban, a művelődési házakban vagy a közösségi szinteken hány különböző csoport és művelődési közösség van jelen és mekkora létszámban, milyen rengeteg megszólítható szereplő vesz körbe minket nap mint nap.

Tartsuk nyitva a szemünket, figyeljük a lehetőségeket és ne csak lokálisan az adott területre fókuszáljunk, hanem tegyünk akár országos kitekintést is. Legyünk bátrak! Szólítsunk meg mindenkit, aki a mi szervezetünkhöz vagy együletünkhöz aktívan, erősen és demonstratívan köthető, kapcsolható. Ezek időt igényelnek, fontos elmélyülni bennük és végiggondolni akár többször is az adott folyamatokat, lehetőségeket, ugyanis egy rendszert muszáj úgy működtetni, hogy az úgynevezett stratégiai pontok és feladatok meg tudjanak valósulni.

Elsősorban egy szemléletmódváltást szeretnék szorgalmazni és elindítani a gondolkodást a kérdésfelvetéseimmel és megállapításaimmal. Feltenni azt a kérdést, hogy csak és kizárólagosan a megszokott attitűdök érvényesek-e az életünkben? Szerintem nem, ezt jól alátámasztják a már említett, átélte traumák. A koro-

navírus-világjárvány esete például nagyon érdekes volt, mert nem feltétlenül az anyagi források hiányával szembesültünk, hanem magának a lehetőségnek a hiányával, hogy megvalósítsuk a kezdeményezéseinket. Még ezt a közösségi távolságtartást megkövetelő helyzetet is át tudta menteni – például az online térbe – a támogatásnak és a forrásnak az aktív léte. Ugyan napjainkban már szervezhetünk különböző eseményeket, rendezvényeket vagy éppen tudásgyakorlatokat, de ha ezek mögött nincs hozzáférhető forrás, akkor sokszor már nem elég a szívünk. Az akarásunk az, ami nagyon fontos, az, hogy hogyan találjuk meg a lehetőségeket, mint a víz, ami oda folyik, ahol medret talál. A vezetőknek hatalmas felelőssége van ezekben az időkben arra vonatkozóan, hogy milyen megszólításokkal milyen partnerséget tudnak kialakítani a forprofit és a nonprofit szektor között. Ennek a képviselése, a gyakorlati megvalósítása akkor tud jól működni, ha egy kifejezetten erősen kialakított stratégiai gondolati háttérrel rendelkezik kommunikációjában és kínálatcsomagjában a megszólítások tekintetében. Egy komoly nagyvállalkozó pillanatok alatt átlát egy összecepsapott megközelítéssel, valamint azon, ha lukas a rendszer, ha nem egyértelmű a szervezet önazonossága, vagy csak egy adott térségre, egy bizonyos részre koncentrálnak az, aki megkeresi. Ha nem globális, széleskörű az az aspektus, akkor nem sikerül nagy, fajsúlyos, mondhatni grandiózus szereplővel kommunikációt és üzleti kapcsolatot létrehozni. A kecskeméti Hírös Agóra Kulturális és Ifjúsági Központ vezetőjeként úgy gondolom – bár országos kitekintéssel dolgozunk – ez a térség az ipari fejlesztéseivel és kultúrájával lokálisan is eléggé gazdagon ellátott olyan szereplőkkel, akik megszólíthatóak.

Kell-e ma a kulturális területen dolgozóknak TAO hátránnyal küzdenie? Igen, több szempontból is. Az elsődleges lényeges szempont az, hogy nincs, a másik az, hogy elsorvadt a klasszikus értelemben vett hagyományos szponzorációs érzékük, tehát mondhatni már rég „hátradőltek”. Nem szükségesek az érvelések, nem fontosak annyira azok a bevált gyakorlatok, amik eddig működtek, mert közvetlen állami támogatásként működött a pénz leosztása. Ezen a területen is találkozni olyan gazdasági szereplőkkel, akik mondhatni elkényelmesedtek a támogatott szereplők választásában. Más-más szempontok szerint döntöttek. Borzasztóan nagy a feladat, hogy ezt a szemléletet átalakítsuk, kicsit átritmizáljuk, annyiban, hogy azok a mondatok, amik elhangoznak, ezektől a könnyen működő gyakorlatoktól eltérően a kultúrába vezessenek.

Én azt érzékelem, hogy nemcsak szemléletmód váltásra, hanem rettentően hatalmas erőre is szükség van ahhoz, hogy a sok nehézség mellett, vezetőként, munkavállalóként helytálljunk még akkor is, amikor a fenntartó vagy a kormányzat által eddig megszokott pénzforrások nem olyan egyértelműen és rendszeresen érkeznek, mint korábban. Az egyetlen túlélési stratégia talán az lehet, hogy olyan szereplőkhöz fordulunk, akikhez eddig nem tettük, és velük olyan típusú kapcsolatot építünk ki, melyben nem egy adott feszítválnak, hanem az egész létezésünknek, a kultúrához fűződő viszonyunknak és a társadalmi felelősségvállalásunknak a támogatása a cél.

Hiszem, hogy nagyon sok felelős vezető megszólítható így. A tapasztalatom is az, hogy más kommunikációs attitűddel, eltérő módon megfogalmazott üzenettel és egy nagyon erős, innovatív kínálattal megszólíthatóak ezek a szereplők, leginkább akkor, visszacsatolva a korábban említettekhez, ha kellőképpen érdekesek vagyunk. Egy kiemelt vezető számára ugyanazon dolgok többszöri meghallgatása unalmas, nem kelti fel a figyelmét és nem billenti ki a hétköznapi gondolkodásmódjából. Muszáj olyan kreatív ötletekkel érkezni és olyan lehetőségeket nyújtani, ami számukra szokatlan és újszerű, hogy úgy érezzék az, amit mi kínálunk az ő fejlődési dinamizmusukkal és a vállalat üzenetével összhangban van, együtt működtethető.

Néhány nagyobb cég esetében sokszor a felsővezető meg sem található ott helyben, az adott régióban, csak jóval-jóval meszebb, országhatárainkon kívül. Ezek a szereplők a személyes kontextusban szinte teljesen megszólíthatatlanok, de a nagyobb pénztömegek mögött mégis ők állnak és ők rendelkeznek ezek felett. Ez is egy feladatunk, válaszokat és megoldásokat találni akkor, ha az adott szereplő személyes kapcsolatrendszerben már nem elérhető. Fel kell térképezni környezetünk lehetőségeit és végiggondolni ezeket. Azt javaslom mindenki számára, hogy rendelkezzen egy egész kínálati csokorral, amit adott esetben rugalmasan változtatni is lehet a fennálló igényeknek és környezeti hatásoknak megfelelően. Egy esetleges meghallgatáson célszerű kreatív, nem hétköznapi gondolatokkal is előállni, különleges és egyedi javaslatokat megfogalmazni.

Nélkülözhetetlen a sikerhez, hogy az intézmény minden kollégája meg legyen szólítva és be legyen vonva a folyamatokba, hogy ismerjük és kamatoztathassuk a belőlük fakadó személyes, inspiratív gondolatokat, melyek események láncolatát indíthatják el. A testreszabás lehetősége, illetve a különböző matching pointoknak a megfogalmazása szintén nagyon fontos. Ezeket ismerni kell, amikor megkeresünk egy szponzort vagy mecénást. Nem szabad kérdőjelesen, letisztázatlanul hagyni a találkozási pontokat, hogy egy vezető esetlegesen egy hosszabb dialóg – vagy rosszabb esetben monológ – közben találja meg a dolgoknak a valódi lényegét.

Mindezek fényében, úgy gondolom, hogy a vállalati támogatás nagyon fontos eleme lesz a szektor finanszírozásának és erre mindannyiunknak fel kell készülnie. Érdemes végiggondolni a lehetőségeinket, odafigyelni a statisztikákra, mérni és elemezni a számokat és az indikátorokat, melyek tudjuk jól, nem mindig egyértelműen mutatják az értéket, de jól megközelítve értéket is megfogalmazhatnak. Mérföldkövet, teljesítményt szimbolizálni szintén jelentőségteljes feladatunk. Láthatóvá kell tennünk magunkat a forprofit szektor számára, törekednünk kell az új digitális technológiák irányába is, tudnunk kell alkalmazni ezeket. Fel kell készítenünk a csapatunkat és a környezetünket ezekre a kihívásokra, olyan vállalatfejlesztési rendszereket javasolt beépíteni a belső működésünkbe, melyek nagyon gyorsan kinyerhető adatokat is tudnak mutatni.

Ne féljünk a lokalizációtól, attól, ha valami messze van. Törekedjünk programjaink önállóságára és fenntarthatóságára, legyünk kreatív, agilis és innovatív kulcsjátékosok kiemelkedő kampányainkkal.

BARTA DÓRA

Táncművész, koreográfus, rendező, közművelődési szakember, az Állami Balett Intézetben és a Magyar Táncművészeti Egyetemen végezte tanulmányait. 1995–2001 között a Budapesti Táncszínház vezető táncművésze, majd volt az Egri Fesztivál Balett művészeti vezetője, az Erlau Táncfesztivál igazgatója, a Szegedi Kortárs Balett vezető táncosa, az egri Gárdonyi Géza Színház tánctagozatának vezetője. 2008 óta az általa alapított Badora Társulat művészeti vezetője, 2011-től a Magyar Koreográfusok Társasága elnökségi tagja és a Magyar Táncművészeti Egyetem művésztanára. 2022-től a Magyar Művészeti Akadémia színházművészeti tagozatának köztestületi képviselője. 2013 óta a kecskeméti Katona József Nemzeti Színház tánctagozataként működő Kecskeméti City Balett alapító vezetője. 2001-ben „Az év táncművésze”-díjat vette át, 2002-ben Harangozó Gyula-díjjal, 2003-ban Imre Zoltán-díjjal tüntették ki, 2007-ben érdemes művész lett, 2022-ben Seregidi díjat vehetett át. 2021-től a Kecskeméti Kortárs Művészeti Műhelyek ügyvezetője és a Hírös Agóra Kulturális és Ifjúsági Központ Nonprofit Kft ügyvezető igazgatója.

Prof. Dr. Csath Magdolna

PROF. DR. CSATH MAGDOLNA

Kultúra és versenyképesség

Bevezető gondolatok

Közgazdászként elsősorban versenyképességgel és innovációval foglalkozom. Hogyan kerül akkor szóba a kultúra? Valójában nagyon egyszerűen. A versenyképesség ugyanis nemcsak a gazdaságról szól. Mérték sem csak az ismert bruttó hazai termék (GDP) mutatóval lehet. A versenyképesség átfogó, sok mindent magában foglaló definíció. Különösen érdekes kérdése, hogy egy ország mivel is tud versenyezni. Azt állítom, hogy a kultúra, főleg egy olyan gazdag kultúrával rendelkező ország esetén, mint Magyarország, komoly versenyképességi tényező, mondhatni jelentős versenyelőnyt jelenthet. Ehhez természetesen folyamatosan be kell fektetni a kultúrába és annak intézményrendszerébe is. A továbbiakban megvizsgáljuk, hogy milyen értékei lehetnek a kultúrának gazdasági és versenyképességi szempontból. Megvilágítjuk továbbá néhány számmal a jelenlegi helyzetet, és javaslatokat fogalmazunk meg a kultúra versenyképességét javító szerepének növelhetőségével kapcsolatban.

Mit is értünk a kultúrán és a versenyképességen, különös tekintettel a két fogalom összefüggéseire?

A kultúrán ebben az összefüggésrendszerben a nemzeti hagyományokat, az épített örökséget és a folyamatosan keletke-

ző új értékeket értjük, de beleszámítjuk a kultúrával foglalkozó intézményrendszert (művelődési házak, múzeumok, színházak, stb.) is. Tágabb összefüggésben talán még a kultúra megbecsülésének képességét is ide sorolhatjuk, hiszen a múlt, a kulturális hagyományok megőrzése és megbecsülése, a fiataloknak történő továbbadása, örökítése nagyon fontos a közművelődés aspektusában. De hogyan is kapcsolódik össze a kultúra és versenyképesség? Milyen értékei lehetnek a kultúrának gazdasági és versenyképességi szempontból?

Ahhoz, hogy meg tudjuk közelíteni ezt a témát, egy-két mondatot el kell mondanunk arról is, hogy egyáltalán mi az a versenyképesség. Először is, ez nem kizárólagosan vállalati kategória. A vállalatoknál nagyon világos, hogy mit kell érteni versenyképességen: a központi kérdés az, hogy miben akar a cég jobb lenni másoknál, és azzal, amiben jobb, hogyan tud több új értéket teremteni. Na de mi a helyzet nemzeti szinten? Ott is ugyanazt értjük a versenyképesség alatt? Véletlenül sem. Ennek ellenére ezt a két fogalmat nagyon gyakran összekeverik. Ha egy osztály vagy német kolléga megkérdezi tőlem, hogy Magyarország miben versenyképesebb, mint más nemzetek, akkor nem biztos, hogy azzal kezdek el dicsekedni, hogy nálunk gyorsan nő a megtermelt bruttó hazai érték (GDP). Olyan jellemzőket keresnék, amelyek miatt jó dolog itt élni. Mi jó a társadalom tekintetében

hazánkban? Például ilyen szempont lehet a gazdag kulturális közeg. Abból a perspektívából is nézhetjük a nemzeti szintű versenyképességet, hogy a magyar emberek mennyire érzik jól magukat a bőrükben, milyen az életminőségük?

Természetesen az is fontos, hogy milyenek a jövedelmek, hogyan alakulnak a bérek, viszont ez nem elég! Mert lehet, hogy a bérünk nem is olyan magas, de jobb az életminőségünk, amihez hozzájárulhat a kultúra és a kulturális intézményrendszer. Ez pedig azt jelenti, hogy emberi, társadalmi nézőpontból is kiváló a versenyképességünk.

Vannak olyan országok, ahol nemcsak a GDP adatokat, hanem az életminőséget is mérik, amikor versenyképességet elemeznek, ilyen ország például Nagy-Britannia. Ott már egy ideje az ország helyzetének elemzésére sokkal több, nemcsak mennyiségi, hanem minőségi mutatókat is használnak. De ilyen ország Bhután is, ahol egyáltalán nem foglalkoznak a GDP-vel. Ha egy befektető érkezik hozzájuk, akkor megkérdezik tőle, hogy milyen tevékenységet szeretne folytatni, és hogy ezek a tevékenységek milyen hatással lesznek az emberekre és a környezetre, ugyanis a környezetünk állapota is jelentősen összefügg az életminőségünkkel. Meghatározó, hogy tiszta levegőben tudunk-e élni, vannak-e erdeink, virágaink és így tovább. Ebből kifolyólag nem is használják a GDP mutatót, hanem helyette egy úgynevezett bruttó nemzeti boldogság mutatót számítanak. Ez a GNH mutató (Gross National Happiness). Mi tartozik ebbe bele? Például a nemzeti kultúra megőrzése. Emellett vizsgálják a közösség erejét és a közösségépítés eredményeit is, hiszen a versenyképesség fontos feltétele a közösség ereje, amit a szakmai kifejezésben társadalmi tőkének nevezünk. Tehát ha például állandóan egymásnak feszülnek az emberek, ha lerontják a bizalmi szintet vagy az együttműködési képességet, akkor tönkreteszik a társadalmi tőkét és ezzel rontják a nemzeti versenyképességet is.

Vajon versenyképesnek tekinthető-e az az ország, ahol – bár robbog a gazdaság és nő a GDP de – romlik az emberek egészségi állapota? A bhutániak szerint nem, ezért vizsgálják az emberek egészségi állapotát és a tiszta, egészséges környezet fenntarthatóságát is. Mindezek mellett még egy lényeges dologra ügyelnek, ami nem más, mint a spiritualitás, a lelki egészség. Ezeket a tényezőket a bhutániak jelentősebbnek tartják, mint a GDP állandó növelését. Egyébként orvosi vizsgálatokkal bizonyított tény, hogy az étellel való megelégedettség, a jó életminőség, a kulturális javak elérhetősége jó hatással van az egészségi állapotra is. Köztudott, hogy Magyarország a várható élettartam tekintetében majdnem az utolsó helyen van az Európai Unióban, pedig a GDP növekedése tekintetében jól teljesít. A boldogság

indexek vonatkozásában viszont nem állunk túlzottan fényesen, lehet, hogy ez is hatással van az egészségi állapotunkra, a várható élettartamunkra. Valószínűleg igaz, amit az orvosok és a pszichológusok állítanak, hogy ha az ember jól érzi magát a bőrében, ha elégedett az életével – ami természetesen nem csak a megfelelő fizetést jelenti, hanem az egész környezet minőségét, amelyben élünk, – az az egészségi állapotunkra is jó hatással van. A környezetünknek fontos eleme a kultúra, amely közösséget is teremt és támaszként is szolgál. Kiváltképp nagy szerepe van a lemaradottabb régiókban, ahol reményt ad, erőt biztosít a nehézségek leküzdéséhez. Ezért sokszorosan esszenciális a kultúra és a népművelés intézményei a kevésbé fejlett régiókban, kisvárosokban, falvakban. Végül ne feledjük, a kultúra erősíti a nemzeti identitást, a nemzethez való kötődést, ami stabilitást ad a közösségeknek, mely szintén fontos nemzeti versenyképességjavító tényező. Bizonyított az is, hogy válságos időkben a kulturális terület a legstabilabb, mert az erős gyökerek, a hagyományok, a kötődés segíti a válságok kezelését.

Miért lehet a kultúra érdekes az üzleti világnak?

Igényes cég az a cég, amelyik jó munkahelyet teremt, és nem feltétlenül azért működik egy országban, mert ott nagyon sok ingyen pénzt kap, valamint mert ott olcsó a munkaerő. Az igényes cégnek nagyon fontos az is, hogy legyen – tágabb értelemben – kulturált a környezet. Ebbe beleértjük a kultúrához való hozzáférést, a színházat, a mozit, a hangversenyeket, de a jó iskolát és egészségügyet is, hiszen az igényes munkáltató azzal is törődik, hogy a munkavállalói jól érezzék magukat a bőrükben. De hogyan lehet elérni, hogy egy országban minél több így gondolkodó vállalat legyen? Szakmai szóhasználatlaltal, hogyan lehet rávenni a cégeket arra, hogy társadalmilag is felelősen viselkedjenek, és ne csak a saját profitérdekeikkel törődjenek? Végeztünk egy kutatást a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen, amelynek során megkérdeztük, hogy mit értenek a mintában lévő cégek társadalmi felelősségvállaláson, valamint hogy mit tesznek ezen a területen. Azt tapasztaltuk, hogy a témát alapvetően a magyar munkáltatók vették legkomolyabban, és közöttük is elsősorban a kicsi és közepes méretű vállalkozások voltak azok, amelyek a munkavállalóikért, sőt a közvetlen környezetükért, az ott élő

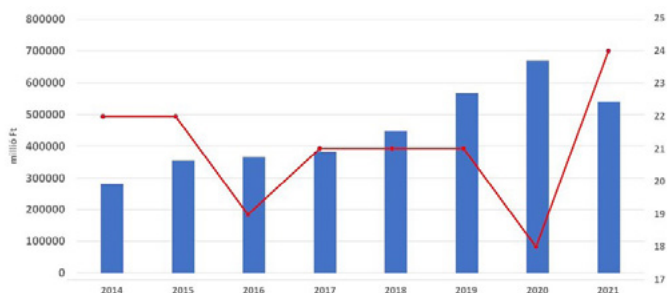
közösségekért a legtöbbet tették. Ennek az lehet az oka, hogy az itt működő külföldi cégek csak egy nagyobb vállalat részlegei, telephelyei, leányvállalatai, ezért a döntések nem itt születnek, nagyon gyakran a pénzügyi források sem itt kerülnek megtervezésre. Az igazi döntéshozók távol vannak tőlünk, a helyi vezetők pedig nem dönthetnek anyagi kérdésekről. Ez egyben azt is jelentheti, hogy a közösségi kapcsolatok, a társadalmi felelősségvállalás is „otthon”, a cég központjában igazán erős. Valószínűleg azonban ezen a területen változás várható, mivel egyre nehezebb lesz csak bérrel megtartani a jó munkatársakat. A munkavállalók, különösen a fiatalabb generáció elvárja a munkaadótól a helyi felelős viselkedést, beleértve a kultúra támogatását is.

Térjünk vissza arra, hogy miért jó még a gazdaság, és most már a makrogazdaság szempontjából a kultúra támogatása. A kultúra összefügg a kreatív ágazatokkal, azonban a kreatív ágazatok fogalma tágabb mint a kulturális tevékenységeké, bár nagy a kettő között az átfedés. A kreatív ágazatokban jelentős hozzáadott érték keletkezik, szemben a tipikus összeszerelő tevékenységekkel, amelyek esetén alacsony a helyben hozzáadott új érték, beleértve a béreket is. A nagy tudástartalom, a magasabb szintű érték teremtése meg tud jelenni az exportban is. Sajnos ezen a területen gyengék az eredményeink. Az Európai Unió statisztikai hivatala szerint a kulturális termékek exportja tekintetében az utolsó előtti helyen vagyunk, csak Románia áll mögöttünk. Hogyha megnézzük az ország export tevékenységét, azt látjuk, hogy tipikusan nem a kulturális tevékenységeknek az eredményeit, hanem azokat a termékeket – például járműveket –, amelyekhez szinte mindent külföldről hoznak be, a magyar munkavállaló ezeket az egységeket késztermékké szereli össze, majd a külföldi cég hazaviszi (ezt tekintik a statisztika exportnak) és eladja a világpiacon. Itthon az egész folyamatból az alacsony bérek maradnak. Hiszen az itt megtermelt profit is visszavándorol a cégek külföldi központjába (profit repatriálás) és nem használható fel itthon. Ezzel szemben a kreatív-kulturális ágazatokban a teljes folyamat hazánkban zajlik, és az adók is itt maradnak. Az ezekben az ágazatokban megszülető termékek exportja jelentősen hozzájárulhatna a helyi fejlődéshez, valamint a nemzeti ipar, a nemzeti gazdaság erősödéséhez.

A kulturális ágazat néhány gazdasági jellemzője

Nézzünk meg néhány, a kulturális ágazattal és intézményrendszerrel kapcsolatos fontos statisztikai adatot!

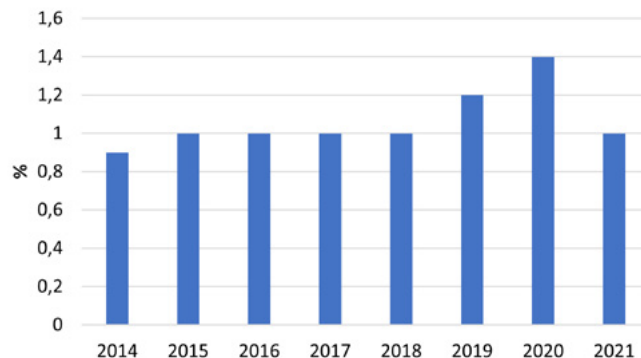
1.ábra A költségvetés kulturális kiadásai (folyó áron, millió Ft) és ebből a művelődési intézmények részesedése (%)

Forrás: KSH

Az első ábrán a költségvetés kulturális kiadásait látjuk a 2014-2021 közötti időtávon, folyó áron, ami azt jelenti, hogy az infláció nincs az adatokból kiküszöbölve. Baloldalon az értékeket millió forintban adjuk meg. A piros vonal azt mutatja, hogy ennek az értéknek hány százaléka az, amit a művelődési intézmények kaptak. Láthatjuk, hogy van egy szépen felfelé ívelő, növekvő összegsor, majd van egy 2021. évi jelentős csökkenés, ami valószínűleg összefügg a pandémiával is. Hogy néz ki ez GDP arányosan?

2.ábra A költségvetés kulturális kiadásai a GDP %-ában, 2014-2021

Forrás: KSH

0,9 százalék körüli GDP arányos értékről indultunk 2014-ben, mely értéke 2019-ben és 2020-ban felfelé ívelt, majd 2020-ban elérte az 1,4 százalékot. Ezután visszaesett 1% körüli értékre. Hogyha az adatokat nemzetközi összehasonlításban nézzük, akkor azt látjuk, hogy Magyarország a középmezőnyben helyezkedik el, tehát vannak olyan országok, ahol ennél sokkal többet költenek GDP arányosan a kultúrára, valamint vannak olyan is, amelyek sokkal kevesebbet.

3.ábra Néhány kulturális adat

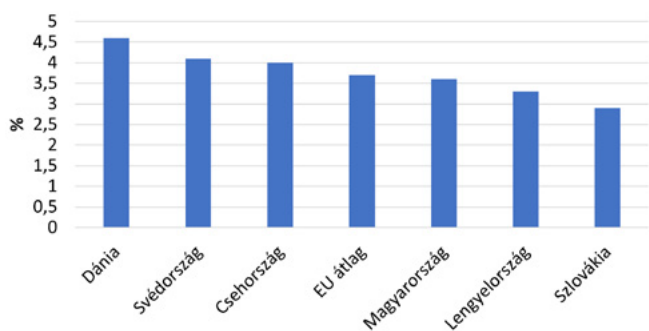
Termék	2011	2021	Változás
Ismertetőcszűző rendezvények száma	33509	19421	-14088
Alkotó művelődési közösségek száma	13934	11319	-2615
Alkotó művelődési közösségek tagjai (ezer fő)	366	201	-165
Közösségi rendezvények száma	45060	40900	-4000
Közösségi rendezvények résztvevői (ezer fő)	7133	4895	2238

Forrás: KSH

Néhány konkrét adatot látunk 2011-re és 2021-re vonatkozóan a harmadik ábrán. Minden felsorolt rendezvény esetén csökkenés a jellemző. Valószínű, hogy az okok között itt is hangsúlyozottan szerepel a pandémia, de talán az is, hogy a gazdasági problémák kezelésére szánt megnövekedett kiadások miatt kevesebb jutott kulturális eseményekre, közösségépítésre.

4.ábra Kultúrában foglalkoztatottak aránya néhány országban az összes foglalkoztatottból (%)

Forrás:Eurostat

A negyedik ábra különösen fontos adatokat tartalmaz. Korábban említettük, hogy a kreatív ágazatok kreatív munkahelyeket teremtenek, olyanokat, ahol valószínűleg az emberek jobban érzik magukat, mintha mondjuk egy futószalag mellett kellene dolgozniuk három műszakban egy gyárban. Ilyen módon nagyon fontos, hogy egy országban hány embernek van arra lehetősége, hogy kreatív munkahelyen dolgozzon, melyhez elegendő számú kreatív munkahely szükséges. A „gazdasági tortát”, azaz a teljes teljesítményt növelni lehetne azzal, ha több ilyen cég jönne létre. Ezzel nőhetne a meghatározó mértékű hozzáadott értéket teremtő munkahelyek száma, ide tartoznának például a kulturális álláslehetőségek. A negyedik ábrán azt látjuk, hogy az összes foglalkoztatotthoz viszonyítva a kulturális területeken dolgozók aránya éppen azokban az országokban a legmagasabb, amelyek a legversenyképesebbek. Ilyen például Dánia és Svédország, melyek a versenyképességi listák elején állnak, illetve amelyekre a hozzáadott értékkel való versenyzés a jellemző.

Összefoglaló gondolatok

Amit hangsúlyozni szerettem volna, az az, hogy óriási kihasználatlan lehetőség Magyarországon a kultúra. Ugyanis állandóan a termelésre, a tőke bevonásra gondolnak azok, akik döntenek, és elfelejtik, hogy vannak olyan egyéb nemzeti lehetőségek is, melyek támogatásával és hasznosításával az életminőséget és az egészségi állapotot javítani, valamint a társadalmi összefogást erősíteni lehetne. Ezzel pedig többlet gazdasági eredményt is el lehetne érni, hiszen a kreatív ágazatok, a kultúra és intézményrendszerének támogatása jelentős új értéket hozna létre, amely nemcsak helyben teremődik, de helyben is marad, ezért helyben hasznosítható. Nem mellékesen a költségvetési hiányt is csökkenteni lehetne, ha nemcsak az összeszerelésen alapuló alacsony helyi hozzáadott értéket előállító termékek exportja jellemezné a magyar gazdaság teljesítményét, hanem sikerülne kulturális eredményeinket – amelyeknek jelentős az új érték tartalma – sikeres export terméké alakítani. Ehhez azonban több beruházásra lenne szükség a kreatív, kulturális ágazatokban, hogy növekedni tudjon a kultúra területén működő cégek és az ezek által teremtett új munkahelyek száma.

Végezetül szeretnék idézni egy Dobónak tulajdonított gondolatot: „A falak ereje nem a kőben van, hanem a védők lelkében.”

DR. CSATH MAGDOLNA

A Pázmány Péter Katolikus Egyetem kutatóprofesszora, Szent-Györgyi Albert díjas egyetemi tanár, „A magyar gazdaságért”, a Magyar Érdemrend tisztikeresztje és a Magyar Érdemrend középkeresztje polgári tagozat kitüntetettje, a 2023-ban megszűnt Nemzeti Versenyképességi Tanács tagja. Fő kutatási területe a versenyképesség és az innováció. Kiemelt figyelmet fordít munkáiban a magyar mikro-, kis- és közepes méretű vállalatok fejlesztésére. Szakmai és tudományos fórumok rendszeres résztvevője, de gyakran szerepel a médiában is. Számos hazai és nemzetközi publikáció szerzője.

SZÍN

ANGYAL LÁSZLÓ, BUZÁS ESZTER, PETŐ LILLA

XVII.
Stratégiai konferencia
Műhelymunka

Műhelymunka összefoglaló

A XVII. stratégiai konferencia délutáni szekciójában a résztvevők műhelymunkákon vehettek részt, ahol a kulturális alapú gazdaságfejlesztés, a kulturális turizmus és a kulturális marketing témaköreit járták körbe települési jó gyakorlatok bemutatásán keresztül, amelynek célja a tapasztalatcsere mellett a délelőtti előadások témakörének feldolgozása volt.

A kulturális alapú gazdaságfejlesztés műhelymunka keretében Dr. Juhász Erika, a Nemzeti Művelődési Intézet szakmafejlesztési igazgatója tartott gondolatébresztő előadást, melynek kapcsán ismertette az alapszolgáltatás elméleti és módszertani elemeit. Prezentációjában kiemelte, hogy a kreativitás elengedhetetlen ahhoz, hogy valamilyen kulturális értékeremtés születhessen. A közösségi művelődés a helyi értékekre épülő, a helyi közösség bevonásával, aktivitásával megvalósuló társadalom- és gazdaságfejlesztő tevékenység.

Ezután Rák József, Herceggút polgármestere ismertette egyedi kezdeményezését. Herceggút Község Önkormányzata 2011 és 2013 között valósította meg a világörökségi pincesorok infrastrukturális fejlesztését, amelynek keretében turistaház, két pincesort összekötő út, sétány és parkoló épült meg, valamint elkészült a bortúra térkép és prospektus is. A falut övező Kőporosi és a Gomboshegyi pincesor 2002-től az UNESCO, Tokaj Borvidék világörökségi "kültúrtáj" kiemelt objektuma, népi építészeti remeke. A 2013-as határon átnyúló fejlesztésből HKÖ turisztikai infrastruktúrát alakított ki az évente megtartott tavaszi (Boros Pütkösd Napja) és nyári (Herceggúti Nyitott Pincék) szabadtéri nagyrendezvényének. A fejlesztés eredményeként Herceggutat évente 3500-4000 látogató keresi fel azzal a céllal, hogy pincelátogatáson, borkóstolón, gasztronómiai, kulturális, valamint zenei programokon vegyen részt.

Michalkó Gábor megfogalmazása szerint „Szűkebb értelemben a kulturális turizmus olyan kulturális motivációval történő utazás, mint például a műemlékek és örökség helyszínek felkeresése, a fesztiválokra való részvétel, a kiállítás-, múzeum-, színház- vagy koncertlátogatás és a tanulmányút vagy a zarándoklat.”¹

A fenti gondolatot a 90 perces műhelymunka során két neves közművelődési szakember bontotta ki a saját települési jó gyakorlatok bemutatása során.

Az első vendég Szilágyi Erzsébet, aki Hajdúnánásról érkezett a Nánás Pro Cultura Nonprofit Kft. ügyvezetőjeként. A műhelymunka során három programot mutatott be az érdeklődő közönségnek.

Kendereskert Portéka ház © Girus Zsolt

Mindhárom elem egy komplex, több területet érintő program része, melynek átfogó célja a hagyományápolás, a kulturális vidékfejlesztés, a közösségek létrejöttének támogatása és ezek által a társadalmi részvétel erősítése. Kendereskert ma egy látogatóközpont, melyben egy pásztormúzeumot keltettek életre, ahol a hagyományos háztáji gazdálkodás, a magyar őshonos állatok, a pástorkodás hagyománya, valamint a pástorerélet motívumai kerülnek bemutatásra.

A hajdúnánási szalmafeldolgozás legjelentősebb időszaka a XIX. század közepétől a XX. század közepéig tartott és máig hatással van a város életére. A búza szárát felhasználó kézműves tevékenység keretében készültek a szalmakalapok és egyéb használati tárgyak Hajdúnánáson, amely gazdasági és társadalmi fellendülést is teremtett a városnak. A tevékenység sajnos a 70-es évekre elvesztette jelentőségét és mára már csak nevében él, mint „Hajdúnánás az aranyszalma városa”, Aranyszalma Alkotóház, Aranyszalma Gyógycentrum. A hagyományos mesterséget közfoglalkoztatás keretében tanították újra, mely oktatás oly sikeres volt, hogy az érdeklődők közül mára már három alkotó népi iparművészé vált. Jelenleg 10 asszony dolgozik a műhelyben. Termékeiket nem csak a helybeliek, hanem az idelátogató turisták és külföldiek is szívesen vásárolják. A Hajdú-Bihar Megyei Értéktár Bizottság még 2014-ben felvette a vármezei értéktárba a hajdúnánási szalmafonást, ami aztán a Magyar Értéktárba is bekerült.

¹ Michalkó Gábor (2016): Turizmológia. Budapest: Akadémiai Kiadó

Hajdúnánáson nagy figyelmet fordítanak a helyi termékek védelmére, így 10 évvel ezelőtt létrehozták a „Nánási Portéka” védjegyet. Mi lehet Nánási Portéka? *„Hajdúnánáson állandó lakcímmel rendelkező termelő által Hajdúnánás közigazgatási határán belül megtermelt feldolgozatlan és/vagy feldolgozott élelmiszer, mezőgazdasági termék, élő állat. Feldolgozott termékek közül az minősül NÁNÁSI PORTEKÁNAK, amelynek alapanyagát legalább 50% mértékben Hajdúnánás közigazgatási határán belül állították elő.”*²

A második jó gyakorlatot Ocsenás Katalin, a Gárdonyi Géza Könyvtár és Kulturális Központ igazgatója mutatta be a „Velencei-tó parti közművelődési terek, mint a kulturális turizmus részei” címmel.

A Gárdonyi Géza Könyvtár és Kulturális Központ 2010-ben jött létre, alapítója és fenntartója Gárdonyi Város Önkormányzata. Alapító okirata szerint hat telephellyel lát közművelődési feladatot és kulturális turisztikai szolgáltatást, ezek a következők: Nemzedékek Háza, Agárdi Községi Ház, Dinnyési Templomkert és Hagyományörző Központ, Gárdonyi Géza Emlékház, Velencei-tavi Galéria, Gárdonyi rönkvár, illetve a Klausz Gábor Városi Könyvtár.

Dinnyési Hagyományörző Központ © Ódor Balázs

A Gárdonyi Géza Emlékház mellett épült meg a Gárdonyi rönkvár, mely az Egri vár kicsinyített mása, az Egri csillagok regény eseményeire alapozott, mozgásos játékokra épülő múzeum-pedagógiai foglalkozások helyszíne. A gárdonyi várkapitány

végigvezeti a látogatókat a váron, a kazamatarendszeren, és végül bepillantást nyerhetnek a várvédő vitézek életébe is. Katalin elmondása szerint igyekeznek olyan élményekhez juttatni az érdeklődőket, amivel gazdagodva nemcsak az irodalom, a történelem, de eleink hősi tettei iránt is nagyobb érdeklődéssel fordulnak.

Mindkét helyszínt nagyon sok diák látogatja osztálykirándulás keretében. Az éves átlagos látogatói forgalom 18.000 fő körüli (idénytől függően 15 – 25 ezer fő). Az osztálykiránduló diákok mellett jelentős a kerékpárral érkező csoportok és egyéni látogatók aránya is.

2013-ban az egri csata terepasztalával bővült az emlékház kiállítása, ahol kiválóan be tudják mutatni az Egri csillagok cselekményét. Szintén ebben az évben avatták fel a Szent Anna kápolnát, ahol az író születésnapján minden évben emlékmisést tartanak.

A településen található egykori Magtárépület – ma már Velencei-tavi Galéria – 2010 óta többfunkciós kulturális tér: kiállítások, koncertsorozat, találkozók állandó helyszíne. Az átalakított épület háromszintes, egy nagyobb alapterületű földszint, valamint két kisebb területű helység alkotja az emeleti részeket: a galéria és a tetőtér. Az épületben az érkező vendégek és csoportok kiszolgálására büfét üzemeltetnek.

Emellett a Gárdonyi Géza irodalmi sétány is megtalálható az Emlékházhoz vezető úton. Agárdon az Almárium termelői piac és kultúrpark várja a kikapcsolódni vágyókat.

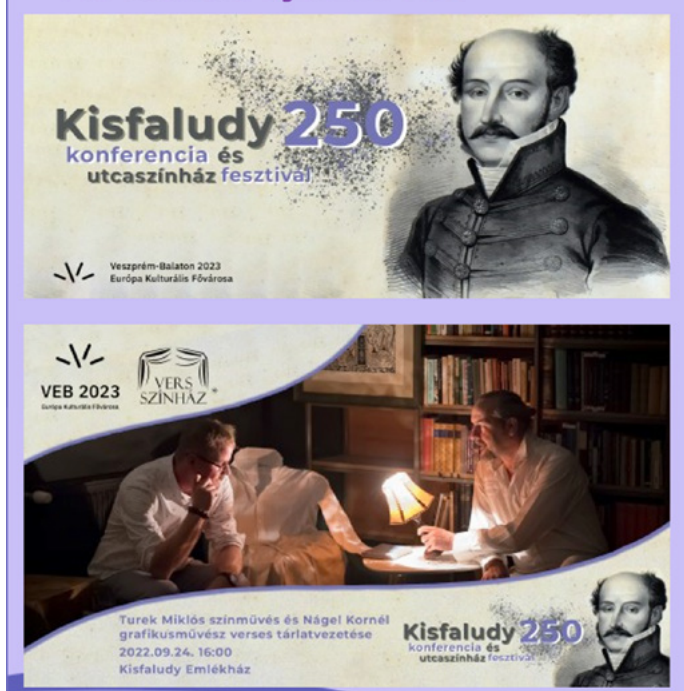
Hazáért körút © Faragó László

2020-ban indították útjára a Hazáért körút elnevezésű tó körüli tematikus élménytúrát az 5-8 osztályos diákok részére, együttműködésben a Katonai Emlékpark Pákozdi – Nemzeti Emlék hely, a Vörösmarty Emlékház, valamint a Halász Kastély helyszíneivel. Az egész napos kirándulást kínáló élményprogram célja, hogy a diákok megismerjék Vörösmarty Mihály, a Szózat költőjének és Gárdonyi Géza, az Egri csillagok írójának szülőhelyét, felidézzék a pákozdi-pátka-sukorói csata eseményeit, és megtudják, hogyan kötődött Schweidel József aradi vértanú a kápolnásnyéki kastélyhoz.

Aki a Velencei-tó partjára érkezik, biztosan nem fog unatkozni, hiszen számos olyan közösségi tér, helyszín, esemény várja, ahol aktívan töltheti el szabadidejét.

² <http://www.nanasiporteka.hu>

Arculatfejlesztés

A marketing műhely gondolatindítója Sente Béla, a Csabagyöngye Kulturális Központ igazgatója volt, aki a közművelődési intézmények és a helymárkázás összefüggéseinek rendszerét mutatta be. A szemléletformáló előadás bevezető gondolata a helymárkázás jelentésének értelmezése volt, melynek lényege, hogy abban minden benne foglalatik, amit egy település el akar adni. A műhelytagok megismerték a márkáépítés folyamatát, valamint a 6 legfontosabb alapelvét, közösen értelmezve, példákkal színesítve ezeket. A márkáépítés alapja az identitás. A résztvevők megismerték a versenyképes identitás ismérveit és a helyi érték szerepét az építkezés folyamatában. Izgalmas fejezet volt a műhelymunkában a márkának, mint kulturális jelenségnek az értelmezése, amely számos támpontot adott a saját szervezetük fejlesztéséhez. A műhelytagok jó gyakorlatot ismerhettek meg Sümegről, amelyet Oszkai Réka, a Kisfaludy Sándor Művelődési Központ igazgatója mutatott be. A város kulturális marketingjének alapja a jól felépített célrendszer. A marketingterv, a kommunikációs terv, az alkalmazott eszközök innovatív jellege, korszerű szemlélete meggyőzően mutatta be azok hatékonyságát. Láthatóvá, értelmezhetővé és szerethetővé tette, a város kiemelt „kulturális termékét” a Kisfaludy 250. évét. A műhelytagok megismerhettek sok hasznos dolog mellett egy jól felépített marketingtervet, az arculatfejlesztés követendő gyakorlatát, vagy éppen egy új, trendi logó kialakítását egy hagyományos címer markáns üzenetet hordozó elemeinek felhasználásával.

A következő kezdeményezés Csolnokról érkezett, ahol ismét erőteljesen jelent meg a marketing cél. Egy kiváló közművelődési asszisztens innovatív szemléletének és kreativitásának köszönhető az intézmény hat alappilléren nyugvó tevékenységének marketing szempontú megközelítése. Sikert mutatni a sokszínűséget, megteremteni egy egyedi kommunikációs felületet és rendszert, aminek a segítségével jól lehetett azonosítani az intézményt és tevékenységeit. A YouTube csatornájuk hatékony és látogatott, de nagy népszerűségnek örvend

a ház kabalája a Frakkos névre hallgató pingvin is. Az online tér folyamatos honfoglalása új kihívások elé állítja az intézményt, amelyre a márkázás erősítésével, a fontos örökségelemek felhasználásával válaszolnak. Mandusitz Zsuzsanna igazgató bemutatója jól igazolta a Komárom-Esztergom vármegyei intézmény marketing munkájának alapelveit, ami nem más, mint a nyitottság, a válaszkészség, a humor, a változatosság és a folytonosság. A műhelymunka utolsó jó gyakorlatát Angyal László, a Nemzeti Művelődési Intézet Hajdú-Bihar vármegyei igazgatója mutatta be. A vármegyében a megvalósult kulturális marketing képzés után alakult meg a Marketing műhely öt szervezet részvételével, amely kistelepülés, kisváros, a vármegyeszékhely, valamint egy nagyrendezvényeket szervező nonprofit kft. tagjaiból állt. A rendszeres találkozási alkalmak során a résztvevők vállalásaiknak megfelelően készítették el egy közösségi szintér, illetve egy kistelepülés marketingtervét, -stratégiáját, valamint egy rendezvény marketingtervet. A csoport munkája elindította egy vármegyei platform kialakítást, amelyet a közösségi művelődés vármegyei szervezetei számára lehet a jövőben komoly segítség. A műhelymunka egyik legfontosabb következtetése a marketing alapismereteken nyugvó kulturális marketing fontosságának tudatosítása, felismerése, valamint annak hálózati együttműködésben végzett fejlesztése volt.

www.csolnokimuvhaz.hu

Hogyan?

Alapelvek:

nyitottság válaszkészség humor
változatosság folytonosság;

Csolnoki Művház

A jó gyakorlatok megismerése után a műhelymunka résztvevői megoszthatták értékes gondolataikat az előadókkal és egymással, majd az interaktív beszélgetés végén mindenki elégedetten távozott, érdekes, új információkkal gazdagodva, és azzal a vágygal, hogy saját helyi értékeiket és helyszíneiket végiggondolva, mely folyamatokat tudják majd a jövőben adaptálni a saját településükön.

ANGYAL LÁSZLÓ

Már középiskolában megszerezte a középfokú szakirányú közművelődési végzettséget. A Debreceni Egyetemen, akkor Kossuth Lajos Tudományegyetem, történelem szakos középiskolai tanár és közművelődési és népművelői előadó oklevelet kapott. Rajztanári képesítését a Nyíregyházi Főiskola képzésén nyerte el. Szakmai munkáját egy debreceni ifjúsági klubban kezdte, majd a Kölcsey Ferenc Megyei-Városi Művelődési Központban a művészeti csoportban dolgozott. Később a központ megyei – módszertani osztályán dolgozott, majd annak vezetője lett. 2000-től a Kölcsey Ferenc Megyei Közművelődési Intézet munkatársa lett osztályvezetőként, majd igazgatóhelyettesként. Munkája során a közművelődés valamennyi területén szerzett szakmai tapasztalatot. Járási, megyei, országos és nemzetközi hatású programok megvalósításában vett részt és jelentős tapasztalatot szerzett a módszertani-szakmai szolgáltatások területén. Wlassics Gyula – és Bessenyei-György – díjban részesült. Több vármegyei és országos szakmai és művészeti civil szervezet vezetőjeként, vezetőség tagjaként is dolgozott. A Debreceni Egyetem óraadó tanára.

BUZÁS ESZTER

Felsőfokú tanulmányait az Eszterházy Károly Tanárképző Főiskolán művelődésszervező és történelemtanár szakon végezte, majd Egerben a Forrás Gyermekek- és Szabadidőközpontban közművelődési szakmai munkakörben dolgozott, és néhány éves kitérő után a felsőtárkányi Közművelődési Intézmény vezetőjeként tért vissza a szakmába. A Gödöllői Szent István Egyetemen humán menedzsment szakértői tanulmányokat folytatott, 2020-ban a Széchenyi István Egyetemen szerzett mesterdiplomát kulturális mediáció szakon. Jelenleg a Nemzeti Művelődési Intézet Heves Vármegyei Igazgatóságának vármegyei igazgatója.

PETŐ LILLA

2010-ben az ELTE-n szerzett politológus diplomát, 2015-ben a Budapesti Gazdasági Egyetemen Nemzetközi Tanulmányok mesterszakon, majd a Moholy Nagy Művészeti Egyetem Kultúramenedzsment szakán tanult tovább, ahol 2016-ban diplomázott. 2013 óta dolgozik közművelődési intézményekben, tapasztalatait projektmenedzsment, ifjúságsegítés, programstruktúrák kialakítása és fejlesztése területén szerezte. Szakterülete az irodalom és az ifjúsági programok szervezése. 2018 márciusától módszertani referensként végezte a munkáját a Pest Megyei Igazgatóságon. 2020-ban a Debreceni Egyetemen végzett kulturális mediátorként. 2020 júniusától megyei igazgatói pozíciót töltött be, majd 2021 és 2023 között a Nemzeti Művelődési Intézet Hálózati Központjának a vezetője volt, 2023 júniusától országos kutatási koordinátor.

Aktualitások a közösségi művelődésben

III.

A 2023-as év rengeteg színes esemény és változatos szakmai program mellett számos, a közösségi művelődés szempontjából meghatározó jelentőségű változást hozott magával. Jelen rovat az elmúlt időszak aktualitásait, fontos történéseit és az ezek mögött húzódó legfontosabb folyamatokat hivatott bemutatni, a témákat időrendben áttekintve.

Jogszabályi változások

Jogszabálymódosítással indult az év, mely jelentős változást hozott a közösségi szinterek életébe. A 2023. január elsejétől hatályos 11/2022. (XII. 29.) KIM rendelet a Minősített Közösségi Szintér Cím, a Minősített Közművelődési Intézmény Cím és a Közművelődési Minőség Díj adományozásáról lehetőséget biztosít számukra a minősülésre, valamint az ezzel járó Cím viselésére 5 éven keresztül. A szakmai megmérettetésnek ezzel a módjával korábban kizárólag az intézmények élhettek.

Módosult feltételek a minősítés rendszerében

A Kulturális és Innovációs Minisztérium 2023-ban ismét meghirdette a Minősített Közművelődési Intézmény Cím, a Közművelődési Minőség Díj, illetve a 11/2022. (XII. 29.) rendelet értelmében a Minősített Közösségi Szintér Cím pályázatokat, melyek célja a közművelődési tevékenységet végző szervezetek minőségmentesítés területén 2022. január 1. óta elért eredményeik elismerése.

A minőségbiztosítási rendszer megkívánja a szervezetektől a hatékony feladatellátás mellett azt is, hogy folyamatosan figyelemmel kísérjék a tevékenységekben résztvevők igényeit, mérjék az intézményhasználók elégedettségét. Fontos feladatuk, hogy jó gyakorlatokat megosszák, illetve szakmai napokon, rendezvényeken vegyenek részt, ahol tapasztalatokat gyűjtenek annak érdekében, hogy tevékenységeiket hatékonyabban végezzék, egy-egy új szolgáltatással még több látogatót vonzzanak. Újításokról, eredményeikről szakmai felületeken, kiadványokban is beszámoljanak, felkeltve a munkatársak, a közösségi művelődésben dolgozók figyelmét, ezzel inspirálva őket. Szakmai hálózatokat hozzanak létre, széles körű partnerséget alakítsanak ki, illetve bevonják a fiatal kolégákat, támogassák őket terveik, ötleteik megvalósításában.

E célokat szolgálja a struktúrájában, az értékelőlapok tartalmában, valamint a követelményrendszerében – a korábbi évekhez képest – megváltozott, Minősített Közművelődési Intézmény Cím pályázat is.

A Minősített Közművelődési Intézmény Cím a kiemelkedő teljesítményt nyújtó közművelődési intézményeknek adományozható, a Minősített Közösségi Szintér Címre a szinterek jelentkezhetnek. A Közművelődési Minőség Díjra azok az intézmények pályázhatnak, amelyek érvényes Minősített Közművelődési Intézmény Címmel rendelkeznek.

Az idei évben először nemcsak az elismerés viselésének jogosultságát, a díszoklevelet és a kifüggeszhető emléktáblát nyerhetik el a pályázók, hanem pénzjutalomban is részesülhetnek.

A „Minősített Közösségi Szintér Cím” és „Minősített Közművelődési Intézmény Cím” a 2023. évben elnyerhető pályadíja 500 000 Ft, míg a „Közművelődési Minőség Díj” elismerés mellé 2 000 000 Ft jár.

A közösségi művelődés minőségbiztosítási rendszerének működtetése, az intézményrendszer minőségmentesítés területén a Nemzeti Művelődési Intézet szerepe meghatározó. Az Intézet fogja össze a tevékenységet a pályázat kiírásától a minősítések lezárásáig, javaslatokat fogalmaz meg a további fejlesztések területén, és erősíti az intézményeket feladatellátásuk során.

Jelentősen bővülhet szakértőink köre

A Kormány 20/2023. (I. 30.) rendelete módosította a kulturális szakértői tevékenység folytatásának feltételeiről és a kulturális szakértői nyilvántartás vezetéséről szóló 416/2017. (XII. 18.) Korm. rendeletet.

A módosítás értelmében szakmai gyakorlati időn a közművelődési szakterületen, illetve szakágban kulturális szakmai munkakörben vagy ennek megfelelő feladatkörben eltöltött időt kell érteni.

A rendelet által előírt mesterfokozatok és szakképzettségek, valamint egyetemi szintű végzettségek és szakképzettségek nem változtak, valamint a közművelődési szakértői, tanfolyamjellegű szakmai továbbképzés elvégzése is feltétele a szakértői tevékenység folytatásának.

A rendelet 2023. január 31-én lépett hatályba.

Mindenkit biztatunk, akik ezzel a módosítással váltak jogosulttá az engedély igényléséhez, hogy jelentkezzenek szakértőnek!

A Nemzeti Művelődési Intézet a szakfelügyeleti hálózat megerősítése céljából Közművelődési szakértő képzés elnevezésű 60 órás KAB akkreditált szakmai továbbképzést indított.

A Közművelődési kiválóság modell képzést mindazon közművelődési tevékenységet végző szakembereknek ajánljuk, akik szeretnék megismerni a közművelődési szakágazat minőségfejlesztési modelljét és ezáltal fejleszteni saját intézményi gyakorlatukat. Kiemelten javasoljuk azok számára, akik a Minősített Közművelődési Intézmény Cím, a Közművelődési Minőség Díj, vagy a Minősített Közösségi Szintér Cím pályázaton kívánnak indulni.

Ünnepélyes keretek között adták át a Minősített Közművelődési Intézmény Cím elismeréseket

A magyar kultúra napja alkalmából rendezett esemény 2023. január 21-én, az Országos Széchényi Könyvtár Dísztermében került megrendezésre. Az elismeréseket a Kulturális és Innovációs Minisztérium kultúráért felelős államtitkára, dr. Hoppál Péter nyújtotta át azon intézmények számára, amelyek kiemelkedő teljesítményt nyújtanak a minőségfejlesztés és a hatékony munkavégzés területén, illetve sikeresen nyújtották be a 2022-es pályázathoz szükséges dokumentációjukat.

2023-ban Minősített Közművelődési Intézmény Címben részesült:

- a debreceni VOKE Egyetértés Művelődési Központja kiállítás, közösségi szolgáltatás, művelődő közösség, rendezvény, származtatott szolgáltatás tevékenységek eredményes ellátásért;
- a szolnoki Versegly Ferenc Könyvtár és Közművelődési Intézmény kiállítás, rendezvény, tábor tevékenységek eredményes ellátásért;
- a váci Madách Imre Művelődési, Kulturális és Szolgáltató Nonprofit Kft. művelődő közösség, rendezvény, tábor, származtatott szolgáltatás tevékenységek eredményes ellátásért;
- a vésztői Sinka István Művelődési Központ, Népfőiskola és Városi Könyvtár ismeretterjesztés, kiállítás, művelődő közösség, rendezvény tevékenységek eredményes ellátásért;
- a Tiszaújvárosi Művelődési Központ és Könyvtár kiállítás, művelődő közösség, rendezvény, tábor tevékenységek eredményes ellátásért;
- a dabasi Kossuth Művelődési Központ és Halász Boldizsár Városi Könyvtár kiállítás, művelődő közösség, rendezvény, tábor tevékenységek eredményes ellátásért;
- a tiszakécskei Arany János Művelődési Központ és Városi Könyvtár ismeretterjesztés, kiállítás, művelődő közösség, rendezvény, tábor, származtatott szolgáltatás tevékenységek eredményes ellátásért;
- a Bicskei Egységes Művelődési Központ és Könyvtár Petőfi Művelődési Központ kiállítás, művelődő közösség tevékenységek eredményes ellátásért;
- a Budapest, XX. kerületi Csili Művelődési Központ ismeretterjesztés, kiállítás, rendezvény, tábor, származtatott szolgáltatás tevékenységek eredményes ellátásért;
- a Büki Művelődési és Sportközpont, Könyvtár ismeretterjesztés, művelődő közösség, rendezvény tevékenységek eredményes ellátásért.

Szívből gratulálunk az elismerésben részesült intézményeknek, a településeken végzett munkájukhoz további közösségi-szakmai sikereket kívánunk!

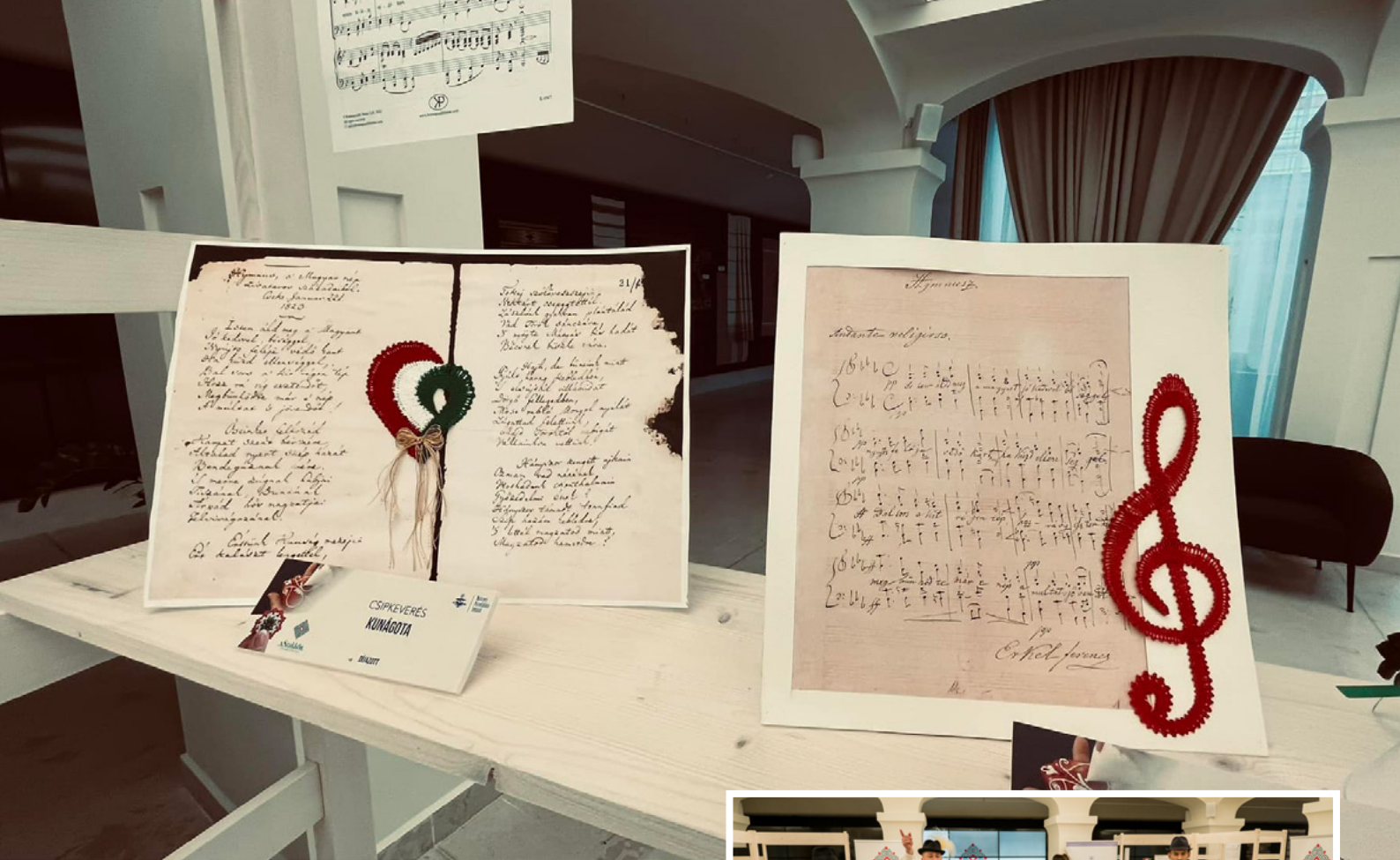
Szakkörvezetés módszertana képzés az ASzakkör Program szakmai támogatására

A Nemzeti Művelődési Intézet által szervezett Szakkörszervezés módszertana képzés szervesen kapcsolódik az ASzakkör – Tudásunkkal kézen fogva a közösségekért országhatárokon átívelő programhoz, amely ötfős szakköri kisközösségek létrejöttét támogatja. A képzés nemcsak a magyarországi, hanem a határon túli magyar közösségek szakembereit is támogatja: Erdélyben, Felvidéken, Délvidéken is indultak képzéseink.

A 60 órás akkreditált szakmai továbbképzés a leendő, illetve jelenlegi szakkörvezetőket, szakkörszervezőket szólította meg abból a célból, hogy a kézműves tevékenység ismerete mellett a szakkörszervezéshez, szakkörvezetéshez szükséges, módszertani kompetenciákat fejlessze, bővítse. Többek között felkészíti a résztvevőket komplex szakköri programok tervezésére, szervezésére, lebonyolítására, a csoportok motiválására, fejlesztésére, a csoportban jelentkező problémák és konfliktusok kezelésére, és – a szakköri tevékenység egy állomásaként – a szakköri folyamatokat lezáró kiállítások megvalósítására.

A képzés innovációja, hogy úgynevezett blended formában zajlott, amely a valós idejű online képzési alkalmakat és az otthoni önálló tanulást vegyítette a gyakorlatorientált, jelenléti formában zajló képzési alkalmakkal.

Himnusz 200

Kölcsey Ferenc Himnusz című költeménye befejezésének 200. évfordulójára emlékezve, az országos programsorozathoz kapcsolódva, alkotói pályázatot hirdetett a Nemzeti Művelődési Intézet ASzakkör – Tudásunkkal kézen fogva a közösségekért programban résztvevők számára. Pályázni bármilyen szakkörön készített alkotással lehetett, amelyet nemzeti imánk, a Himnusz inspirált.

A felhívásra – minden várakozást felülmúlva – több mint száz szakkör küldte be alkotásainak fotóit, a készítést bemutató videókat, fázisfényképeket. Az alkotások a Kárpát-medence-szerte tevékenykedő közösségek tagjaitól érkeztek határon innen és túlról, méltó módon kifejezve nemzeti összetartozásunkat. A 15 szakágból szinte mind képviseltette magát. A legtöbb alkotás a mézeskalács-készítés és a gyöngyfűzés technikáival készült, de érkezett csuhé, számos kötés gyönggyel és papírfonás szakkörön készült pályamű is, sőt a csipkeverők, a makramézók és a quillingesek is alkottak. A felhíváson 15 település szakkörei részesültek elismerésben, melyek a közművelődési intézménytipusuknak megfelelő maximális szakkörszámon felül is indíthatnak egy-egy szakkört, amihez a Nemzeti Művelődési Intézet biztosítja az alapanyagot és az eszközöket.

A Nemzeti Művelődési Intézet március 15-én, nemzeti ünnepünk előtt tisztelegve, ünnepélyes díjátadó keretében ismerte el a nyertes pályaművek alkotóinak munkáját, ezen alkalommal a kiemelkedő alkotásokat bemutató kiállítás megnyitójára is sor került. A bemutatott alkotásokat egytől-egyig jellemezte a precízen kimunkált részletesség, az egység és a szakértelem.

A Kárpát-medencei jelentőségű esemény emellett előadóművészeti produkcióval, az ünnephez kötődő kézműves foglalkozásokkal, illetve a Nemzeti Művelődési Intézet székházának vezetett megtekintésével egészült ki.

Továbbra is a harmadik legnépszerűbb bölcsészszak a közösségszervezés alapképzés

Február 15-én lezárult a felsőoktatási felvételi eljárás jelentkezési határideje a 2023 szeptemberétől induló képzésekre. A közművelődés területén a közösségszervezés alapszak és a kulturális mediáció mesterszakon lehet diplomát szerezni a felsőoktatásban. A közösségszervezés alapszakra 12 egyetemen lehetett jelentkezni, ahova összesen 4 903 jelentkezés érkezett, közülük 1 125 fő első helyen jelölte meg ezt a képzést. Ezzel továbbra is a harmadik legnépszerűbb bölcsészképzés a közösségszervezés alapszak (a pszichológia és az angol után).

A mesterszakok országszerte kiscsoportos, és kevesebb egyetemen elérhető képzéseket jelentenek. A kulturális mediáció mesterszak hat egyetemen érhető el, ahova 192 jelentkezés érkezett be, közöttük 84 fő jelölte első helyen ezt a képzést.

A felsőoktatási jelentkezéseknél egyszer lehetőség van sorrendet módosítani, így a jelentkezések még kisebb arányban módosulhatnak, a végső eredményt, a felvételt nyertek létszámát pedig idén is július második felében ismerhetjük meg, amelyet országszerte a Pont Ott Partikkal is feledhetlenné tesznek.

„A jövő színháza, a színház jövője” – Harmadik születésnapját ünnepelte a Déryné Program

A Déryné Program olyan hiánypótló kezdeményezés, amely mellett, hogy összetett módon kíván támogatást nyújtani a színházi szakma eddigi perifériára szorult területeinek, igyekszik széles körben megszólítani a magyar színházi élet résztvevőit, felkarolva a kőszínházak mellett az alkotótársulásokat, a befogadó intézményeket és a kultúrafogyasztókat is.

A 2020-ban indult program nemes célkitűzése, hogy feltámassza, felpezsdítse a vidék kulturális életét, színvonalas színházi produkciónkat juttasson el az ország minél több településére, a legtávolabbi, legkisebb falvakat is beleértve. Az indulás óta eltelt időszakban kimagasló eredmények születtek, az első 3 év mérlege számokban kifejezve: 1 684 előadás, 493 településen, 231 285 néző részvételével.

A program elmúlt három éve alkalmából, a színházi világnaphoz kapcsolódóan március 28-án tartottak szakmai konferenciát Lakiteleken „A színház jövője, a jövő színháza” címmel. A program azzal a céllal valósult meg, hogy a jelenlévőkkel közösen feltárára és megvitatásra kerüljenek a múltbéli tapasztalatok és a jövőbeni lehetőségek, valamint a kulturális sokszínűség és annak lehetséges irányai, hatásai. A rendezvény a Déryné Program, az alkotók, a befogadó települések, valamint az intézmények közművelődési munkatársainak találkozója is volt egyben.

Az esemény kiemelt résztvevője volt Vidnyánszky Attila, a Nemzeti Színház vezérigazgatója; Halász János, a Városok, Falvak Szövetségének elnöke; Bakos-Kiss Gábor, a Győri Nemzeti Színház igazgatója; Antal Zsolt, a Színház- és Filmművészeti Egyetem rektorhelyettese; valamint Kis Domonkos Márk, a Déryné Program igazgatója. Az érdekes kerekasztal-beszélgetést szemléletformáló, elgondolkodtató előadások követték, emellett a Győri Nemzeti Színház Toldi című szünetszínházi produkciója is színesítette a programot.

A konferencia a Nemzeti Művelődési Intézet együttműködésével, a szervezet székházában zajlott le. Szakmai partnerként az Intézet a rendezvény megvalósításában, kivitelezésében vállalt szerepet, segítve ezzel a szervezők munkáját. Az esemény népszerűsítésén túl az egész programot élőben közvetítette a JóGyakorlatON weboldalán keresztül, így azok is követhették a történéseket, akik nem tudtak személyesen részt venni. A felvétel visszanezhető a Nemzeti Művelődési Intézet online tudásmegosztó felületén, így minden szakember, érdeklődő, színházkedvelő számára megtekinthető.

Újabb helyszínekkel gazdagodott a Látópont Hálózat

A Magyar Közösségépítők Értékszövetsége Egyesület a közösségi művelődés szakmai utánpótlásának biztosítása érdekében tevékenykedő, Kárpát-medencei hatókörű civil szervezet, amelynek eddigi legsikeresebb szakmai innovációja a Látópont Hálózat kialakítása. A Nemzeti Művelődési Intézet együttműködő partnere az egyesületnek az említett célok megvalósításában, a formálódó Látópont Hálózat tagjai ennek a munkának fontos tudásmegosztó, motiváló szereplői.

A kezdeményezés 2020-ban azzal a céllal indult útjára, hogy feltérképezze azokat a szervezeteket melyek a közösségi művelődés területén egyedül, ötletes kezdeményezéseket valósítanak meg, valamint hajlandók megosztani tapasztalataikat és tudásukat. Az azóta eltelt időszakban három pályázatot írt ki az Egyesület, melyekre a szervezetek tevékenységük bemutatásával pályázhattak, ennek eredményeként napjainkra 74 Látópont alkotja a Hálózatot.

A címet viselő szervezet alkalmas megláttatni egy-egy helyi közösség értékeit, tevékenységének egyediségét, valamint bemutatni azokat a módszereket, amelyekkel egy-egy közművelődési alapszolgáltatást, közösségépítő, értékközvetítő folyamatot, fejlesztést sikerre vittek.

A legutóbbi, 2022 őszén kiírt pályázat keretében 26 szervezet nyerte el a Látópont Címet, melyek az ország számos vármegyéjében helyezkednek el, illetve két határon túli pályázót is üdvözölhetünk: Törökkanizsát a Vajdaságból és Csíkszentdomokost Erdélyből.

Az elismerések ünnepélyes átadására 2023. március 2-án Martfűn került sor, a Martfűi Városi Könyvtár és Művelődési Házban, mely szintén tagja a Hálózatnak. Az eseményen örvendetesen sokan vettek részt, a nyertes szervezetek képviselőiben többnyire település- és intézményvezetők vehették át a Látópont Címet, melyet a Magyar Közösségépítők Értékszövetsége Egyesület elnöke, Balogné Uracs Marianna és a Látópont Munkacsoport vezetője, Jantyik Zsolt adtak át. Különleges, izgalmas közösségi jó gyakorlatokkal gazdagodott a Hálózat, melyekre kiváló példák a következők: verspatika, séta a költővel, fiataloknak szóló applikációs játékok, települési értéktérképhez kötődő foglalkoztató füzetek, szabadulószooba. A pályázatok legnagyobb érdeme a közösségi szemlélet, a helyiek bevonásának azon tapasztalatai, amely szakmánk legnagyobb kihívása, munkánk alapja. Mindezek bemutatását, a tapasztalat- és a tudásátadást segíti a Látópont Hálózat számos tagja a fiatal szakemberek, a következő generáció számára a későbbiekben sorra kerülő látóutak formájában.

A közel 100 fő résztvevő a nap folyamán több informatív előadásokon és izgalmas műhelymunkán is részt vehetett. A szakmai nap remek lehetőséget kínált az ismerkedésre, a beszélgetésekre, kapcsolatteremtésre, és már itt kezdetét vette a jó ötletek adaptációja is.

A Látópont Hálózat tagjainak listája elérhető az egyesület honlapján: kozosertek.hu

Közművelődési szakmai továbbképzések országszerte

A Nemzeti Művelődési Intézet a közművelődési szakemberek továbbképzéséhez és a szakmafejlesztés támogatásához országszerte induló, a Közművelődési Akkreditációs Szakbizottság által akkreditált képzésekkel járul hozzá. A tanfolyamjellegű képzések a közművelődés területén dolgozó kollégák, illetve a szakterület iránt érdeklődők szakmai kompetenciáinak professzionális fejlesztését szolgálják, illetve a számukra öt évente kötelező 120 órányi képzés teljesítését is támogatják. Előzetesen minden vármegyében előzetes igényfelmérést végeznek az Igazgatóságok a szakmai kollégák körében, ennek megfelelően indítják el a képzéseket.

A képzések között a Kulturális és Innovációs Minisztérium támogatásának köszönhetően térítésmentesen igénybe vehető,

valamint önköltséges formában induló képzések is elérhetőek. A 2023-as év első felében Magyarország minden vármegyéjében zajlott edukáció. Az egyes térségekben élő szakemberek érdeklődési körének megfelelően a következő képzések indultak: Kulturális szolgáltatásmenedzsment, Amatőr művészeti csoportok mentorálása, Digitális kompetenciák a közművelődésben, Film és közösség, Kulturális szervezetmenedzsment, Közművelődési szakértő, Kulturális marketing, Szakkörvezetés módszertana, valamint Közművelődési kiválóság modell.

Aktuálisan induló képzéseinkről a Nemzeti Művelődési Intézet honlapján tájékozódhat:

<https://nmi.hu/kepzesek/indulo-kepzesek>

Sikeresen lezárult a közművelődési statisztikai adatszolgáltatás

A közművelődési tevékenységet alapfeladatként ellátó költségvetési szervek, társadalmi és civil szervezetek, alapítványok, közalapítványok, gazdasági társaságok, egyéni vállalkozások, a 388/2017. (XII. 13.) Kormányrendelet alapján a kötelező adatszolgáltatásnak a <https://kultstat.oszk.hu> oldalon tehetnek eleget az Országos Statisztikai Adatgyűjtési Program 1438-as számú jelentésének elektronikus kitöltésével.

A 2023. január 15-én indult adatszolgáltatás során több mint 6400 szervezet adott számot szakmai tevékenységéről.

A Nemzeti Művelődési Intézet alapfeladataként, országos feldolgozó központja által végzi az adatok rögzítését és tisztítását, 19 Vármegyei Igazgatósága pedig területi és helyi szinten vármegyei statisztikai feldolgozó központként koordinálja az adatgyűjtést és végzi az adatok első ellenőrzését és javítását. A vármegyei statisztikai feldolgozó központok a közművelődési

statisztikai jelentőlapokat hiányosság, hiba vagy hibának tűnő ellentmondás esetén visszaküldik egyeztetésre, módosításra az adatszolgáltatónak.

A Nemzeti Művelődési Intézet minden évben összefoglaló jelentést készít a közművelődés helyzetéről és időben is elhelyezhető folyamatairól, amely későbbi kutatások, összehasonlítások és fejlesztések alapját képezheti. Az összegyűjtött adatok segítik a közművelődés területét érintő helyzetkép kialakítását, az ágazati döntéshozatalt és forráselosztást, amelyhez az adatszolgáltatás elengedhetetlen feltétel.

Ezúton is köszönjük minden adatszolgáltató együttműködését, hogy kötelezettségének teljesítésével hozzájárul a közművelődés területét érintő adatok és eredmények összegyűjtéséhez, az országos helyzetkép kialakításához!

Rekordszámú előjelentkező a Kulturális és Innovációs Minisztérium minőségorientált működésre ösztönző pályázati felhívására

Közel száz közművelődési intézmény és közösségi színtér adta le előjelentkezését a Minősített Közművelődési Intézmény Cím, a Közművelődési Minőség Díj és a Minősített Közösségi Színtér Cím elismerésekre. A 2023. május 31-ei határidőig végül a jelentkezők egyharmada, tehát 19 színtér és 11 intézmény adta le komplex pályázati anyagát. A visszalépő szervezetek jelentős része úgy vélte, hogy még nem áll készen erre a nagymértékű szakmai kihívásra és inkább a következő évben, felkészültebben adják le jelentkezésüket.

A pályázók köre bővülésének háttérében a fent említett jogszabályi változás – 11/2022. (XII. 29.) rendelet – ösztönző ereje

áll, mely amellett, hogy kiterjesztette a közösségi színterekre a minősülés lehetőségét, az elismerés mellé pénzjutalmat is bevezetett.

A minőségbiztosítási rendszer dinamikus fejlődése, valamint a minőségorientált működés érdekében több szakértőre van szükség a kulturális területen, melyet a 20/2023. (I. 30.) Korm. rendelet garantál.

A legkiemelkedőbb pályázóknak járó elismeréseket a kultúráért és innovációért felelős miniszter 2024 januárjában, a magyar kultúra napja alkalmából adja majd át.

Tudományos tehetség gondozás támogatása

Pécsten zajlott április 11-13. között a 36. Országos Tudományos Diákköri Konferencia Pedagógiai Pszichológiai Andragógiai és Könyvtár tudományi Szekciójának programja.

A Nemzeti Művelődési Intézet arany fokozatú támogatóként járult hozzá a közel 70 éves Országos Tudományos Diákköri Konferencia mozgalom szakterületünkhöz kötődő tudományos seregszempléjéhez. Az Országos Tudományos Diákköri Konferencia célja, hogy tudományos műhelymunkát és ezzel minőségi többlettudást, alkotási alkalmat adjon az arra vállalkozó egye-

temistáknak és főiskolásoknak, akik felsőoktatási tanulmányaik mellett készek arra, hogy többletpontokat gyűjtsenek szakmai és/vagy tudományos karriercéljaik megvalósításához.

A Nemzeti Művelődési Intézet publikációs, valamint konferencia előadási lehetőséggel, könyvjutalommal és népművészeti ajándécsomaggal ismerte el a tehetséges hallgatók munkáját. Emellett minden, a közművelődési szekciókban részt vevő hallgatónak és témavezetőnek könyvcsomagot ajánlott fel.

Nagy örömünkre szolgált, hogy a résztvevők között voltak a Közművelődési Tudományos Kutatási Programunk korábbi ösztöndíjasai, gratulálunk támogatójainknak: Bánkutiné Mihalcsik Mártának, Fábíán Fanninak és Ihász Csillának a sikeres szerepléshez.

A Nemzeti Művelődési Intézetnél nagy hangsúlyt fektetünk az élethosszig tartó tanulás fontosságának hangsúlyozására, támogatására, munkatársainkat is erre ösztönözzük!

Szívből gratulálunk Bánkutiné Mihalcsik Mártának, aki a 36. Országos Tudományos Diákköri Konferencián különdíjban részesült!

Remek bábelőadások, fergeteges hangulat és sok-sok élmény a Bűvös Bábos Fesztiválon

Igazi fesztiválhangulat jellemezte május a 11. és 14. között megrendezett Bűvös Bábos Fesztivált Veszprémben. Nagy siker arattak a résztvevő gyermek bábcsoportok, az érdeklődők számos izgalmas bábelőadást láthattak és megannyi különleges programban vettek részt.

A Gyermek Bábcsoportok Nemzetközi Találkozóját azért hívták életre a szervezők, hogy a Kárpát-medence magyarlakta területein tevékenykedő amatőr gyermek bábcsoportok bemutathassák munkájuk eredményét, találkozhassanak és megismerkedhessenek egymással. Erre kínált remek alkalmat Veszprémben az Európa Kulturális Fővárosa Program támogatása, amely lehetővé tette egy négynapos, nagyszabású fesztivál megszervezését az Agórában.

A Fesztivált Závogyán Magdolna, a Kulturális és Innovációs Minisztérium kultúráért felelős államtitkára nyitotta meg, aki beszédében kiemelte: „Hegyeket mozgató erő és valódi nemzetépítés a virtuális tartalmak birodalmából idecsábítani sok száz gyermeket és fiatalt. Elhivatottság, hit és meggyőződés szükséges ahhoz, hogy elérjük: egy mai gyermek a közösségi művészetet, a tiszta forrásból táplálkozó alkotást válassza. A Bűvös Bábos Fesztiválon nem kevesebbel találkozunk, mint a reményteljes jövővel.”

Az ide érkező 28 bábcsoport, közel 400 bábos – a Nemzeti Művelődési Intézet és a Magyar Közösségépítők Értékszövetsége Egyesület támogatásával – egy éven át készült a bemutatkozásra bábos mentoraik segítségével. A vendégek, az érdeklődő közönség és a szakmai zsűri kivétel nélkül kiemelkedő színvonalú, változatos technikájú bábelőadásokat láthatott, amelyek a csoportvezetők szakmai felkészültségét és pedagógiai munkáját dicsérték. A csoportok munkáját bábos és közművelődési szakemberekből álló szakmai zsűri értékelt, segítette javaslataival. A bábcsoportok és az érdeklődők számos kiegészítő, különleges közösségi eseményeken vehettek részt, emellett egy nagyszabású bábos felvonulásra is sor került Veszprémben, amelyben a sétáló utcáról indulva busók, kínai sárkány és csodaló is vonult a több száz bábos gyerek és felnőtt mellett. A Fesztivál avatta fel az ActiCity-t – Veszprém új közösségi terét –, amely jól vizsgázott a szombat esti és vasárnap délelőtti programok, valamint a Fesztivál záróeseményének helyszínéként.

A csoportok saját településük bábos hagyományait is felkutatták, ennek eredményeként készült el egy tartalmas, az amatőr bábjátás települési előzményeit bemutató kiállítás is, amely a Fesztivált követően Lakitelken, a Nemzeti Művelődési Intézet székházában kerül kiállításra.

Változások vonzásában magazinműsor a közösségi művelődésről

A Nemzeti Művelődési Intézet 2022 novemberében indította útjára új, podcast-szerű magazinműsorát „Változások vonzásában” címmel, melyben a magyar közművelődés új korszakának sorsfordító kérdései kerülnek elemzésre, kerekasztal-beszélgetés keretében.

A kihívások és az azokra adott szakmai válaszok minden korszakban, minden közösség és ember életében gyakoriak. A műsor szereplői hitelesen tudnak beszélni ezekről a társadalmi, kulturális kérdésekről; nem csupán azért, mert kortársai ezeknek a kihívásoknak, hanem azért is, mert egyben formálói a helyes válaszok új és sikeres gyakorlatának.

A napjainkra számos adást megélt, különböző szakmai tartalmakat körbejárt magazinműsor a JóGyakorlatON felületén tekinthető meg és jelentkezik minden hónap első szerdáján új, érdekes tartalmakkal.

A Szakkör.
TUDÁSUNKKAL KÉZEN FOGVA

SZÍN

Szakmai közélet

IV.

Kutenics Kinga

KUTENICS KINGA

Azonos célok, eltérő módszerek

– Stratégiai együttműködés a helyiekért Komárom-Esztergom vármegyében

A tatai Magyary Zoltán Népfőiskolai Társaság 2016-ban kapcsolódott be a Kárpát-Medencei Népfőiskolai Hálózat kialakításába, mely eredményeként a Nemzeti Művelődési Intézet Komárom-Esztergom Vármegyei Igazgatóságával is szoros együttműködést épített ki.

Tata a Kisalföld keleti peremvidékét alkotó Győr–Tatai-teraszvidék területén, a Gerecse hegység nyugati előterében található. Közel 24 000 lakosával Komárom-Esztergom Vármegye harmadik legnagyobb városa. A település az Árpád kortól lakott, Luxemburgi Zsigmond vára által királyi lakhelyként, az Esterházyaknak köszönhetően kastéllyal rendelkező grófi birtokközpontként, az Öreg- és a Cseke-tónak hála a „Vizek városaként” is ismert.

Itt nyitotta meg kapuit Magyarország első állami népfőiskolája, a Tatai Népfőiskola 1940. január 7-én Magyary Zoltán segítségével. Magyary Zoltán, közigazgatási szakember, a Budapesti Tudományegyetemen szerzett államtudományi oklevelet (1910),

majd jogtudományi doktorátust (1912). Kiváló adottságainak köszönhetően végigjárta a köztisztviselői ranglétrát. Pályájának első fele 1910-1930 között a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumhoz és a Klebelsberg Kuno által irányított tudománypolitikához kapcsolódott. 1936-1938 között munkatársaival és tanítványaival a Tatai járás tudományos vizsgálatát végezte. 1938-ban megjelent „Mi lesz Tatatóvárosból?” című tanulmánya új feladatokat, célokat fogalmazott meg a két város egyesítése kapcsán. Munkásságára alapozva Tata Város Önkormányzata azóta kidolgozta és elfogadta az első és a második Magyary-tervet is, melyek a város legkomplexebb fejlesztési terveivé váltak. Magyary Zoltán neve 1938 óta szinte egybeforrott a településsel és azóta is szervezőerő, hívószó a város közigazgatásában, közösségi művelődésében egyaránt.

A Tatai Népfőiskola célja a fiatalok ismereteinek bővítése, szellemi fejlődésük, tájékozottságuk elősegítése volt, amit sikeresen teljesítettek. A programok a dán népfőiskolai gyakorlatnak

megfelelően bentlakásosak voltak. A jelenleg rendelkezésre álló adatok szerint 165 fő vett részt a népfőiskola tanfolyamain a működés négy éve alatt.

Az újraindult népfőiskolai tevékenység az egykori Tatai Népfőiskola alapértékeit megőrizve, de az alakulás idejének igényeire épülve indult újtárra 1995-ben. Az egyesületi formában működő szervezet elnöke Keresztesi József lett, aki meghatározó eredményeket ért el a város közművelődésében. 20 sikeres tanév után, 2015-ben Borsó Tibor vette át az elnöki feladatokat, ő a hazai és nemzetközi partnerségek, a stratégiai együttműködések kiépítését, erősítését vállalta fel.

A Magyary Zoltán Népfőiskolai Társaság közművelődési tevékenységét a népfőiskolai mozgalom hagyományainak megfelelően szerteágazó területeken végzi. A szabad művelődés, az élethosszig tartó tanulás, valamint a kompetenciafejlesztés lehetőségét – közhasznú státuszának megfelelően – igyekszik minél szélesebb kör számára ingyenesen elérhetővé tenni. Non- és informális képzéseivel, rendkívül változatos témájú tanfolyamaival, előadásaival hiánypótló szerepet tölt be nemcsak a városban, de a térségben egyaránt, napjainkban is. Az alapvető cél ugyanaz maradt: megtalálni azokat a témákat, amelyekkel az embereket újra személyes közösségekbe lehet szervezni, és teremtő együttgondolkodásra, tanulásra, új ismeretek megszerzésére lehet ösztönözni. Feladataik ellátására Tata Város Önkormányzatával határozatlan időre kötött közművelődési megállapodásuk a garancia.

A Magyary Zoltán Népfőiskolai Társaság a Kárpát-medencei Népfőiskolai Hálózathoz való 2016. évi csatlakozásával egyértelműen letette voksát a közművelődés szolgálatára, valamint a hagyományok, helyi értékek őrzése, ápolása és gyarapítása mellett. A hálózaton belül működő népfőiskolai intézmények megerősítése és kötelekeik szorosabbra vonása a Nemzeti Művelődési Intézet feladata is, melyhez partnerséget kínált. Kultúrstratégiai intézményként tevékenységének központjában a közösségi művelődés fejlesztése áll, annak intézményi, szakember-ellátottsági és forrásteremtési hátterét biztosítva.

A Nemzeti Művelődési Intézet Komárom-Esztergom Vármegyei Igazgatósága és a Magyary Zoltán Népfőiskolai Társaság 2017-ben kezdte meg szoros együttműködését, mely első lépéseként a Népfőiskola járási értékfeltáró fórumain segítették szakmailag az intézet munkatársai a szervezetet. Az egyesület folyamatosan részt vesz Tata város és Komárom-Esztergom vármegye értékeinek, hagyományainak feltárásában és bemutatásában, a helyi és vármegyei értéktár bővítésében. E tevékenységnek köszönhetően a Tatai Népfőiskola működése és tevékenységének jelentősége 2020 decemberében felvételt nyert Komárom-Esztergom vármegye értéktárába.

A Nemzeti Művelődési Intézet Művelődő közösségek Észak-Magyarországon EFOP-3.7.3-16-2017-00148 számú projektjén belül a Komárom-Esztergom Vármegyei Igazgatósággal partnerségi együttműködés keretében két közös kezdeményezést valósítottak meg.

2018 őszén a tatai Piarista Rendházban – a népfőiskola székhelyén – három alkalomból álló szabadegyetemet szerveztek, amelyek a közösségi gazdálkodás, a lokális élelmiszerellátás

közösségi dimenzióját, a közösségek megerősítését, valamint a gazdaság és a társadalomfejlesztés kapcsolatát járták körbe. A képzéssorozat egyben előkészítése is volt egy tatai bevásárló közösség megalakulásának. Az esemény két elméleti napját követően, a résztvevők „testközelből” figyelhették meg a fent említett bevásárló közösség első nyílt napját, részesei lehettek az alakulás első fázisának.

Mindent a közösségről szabadegyetem előadás © Edelmayr Zsolt

2019 októberétől 12 alkalomból álló műhelysorozat indult. A havonta megvalósuló foglalkozások célja a közösségi szerepvállalás fontosságának megismertetése a környezetvédelem tükrében. Külön kiemelt programként a résztvevők két alkalommal látóúton vehettek részt, hogy az elméleti felkészítés és ismeretszerzés mellett a gyakorlatban megvalósult beruházásokat is megtekinthessenek. A végül 2021-ben záruló program résztvevőinek egybehangzó véleménye szerint, a műhelyfoglalkozás és a látóutak tapasztalatai azóta beépültek nemcsak a csoporttagok, de a népfőiskolai működés mindennapjaiba is.

A Nemzeti Művelődési Intézet által 2020 decemberében elindított Közművelődési Foglalkoztatási és Képzési Programban a Magyary Zoltán Népfőiskolai Társaság három fővel vehetett részt a szervezet munkatársainak fejlesztése, tudásgyarapítása céljából. A program keretében ketten középfokú és egy fő felsőfokú képesítést szerezhetett. A leendő közművelődési munkatársak széleskörű és magasszintű tananyagot sajátíthattak el, ami modulokra bontva tartalmazta többek között az alapfogalmakat, a gyakorlati kivitelezés lehetőségeit, illetve a legkorszerűbb szervezési módszereket és eszközöket.

A résztvevők beszámolóí hűen foglalják össze a két félév benyomásait, tanulási élményét:

„Már a képzés elején nyilvánvalóvá vált, hogy a kapott tudás és a bemutatott gyakorlat nagy hasznunkra lesz. A tanultakat a mindennapi munkában szinte folyamatosan alkalmazni lehet. A munkamódszernek megfelelően a csoportunk tagjai gyakran beszámolnak saját környezetükről, gondjairól, örömeikről, széles bepillantást engednek a hazai közművelődési viszonyokba. Sok-sok tapasztalatot gyűjthettünk ezáltal. A feladatokat igyekeztünk valós adatokra támaszkodva megoldani, reméljük, hogy az eredmények ezáltal jól hasznosulnak intézményünk számára is.”

„Az elmúlt időszak bebizonyította, hogy nagyobb szükség van ránk, közművelődésben dolgozókra, mint korábban volt. Kihívás volt számunkra, hogy elérjük az otthonaikba zárkózott embereket. Ebben nagy segítséget nyújtott a képzésben elsajátított

tudás, hogy áthidaljam a felmerülő problémákat és folytassam munkámat. Emellett nagyon értékesek az újonnan megismert kollégák és a velük kialakított kapcsolati tőke. Bízom benne, hogy hamarabb új, sikeres projekteket dolgozhatunk együtt.”

Az új sikeres közös projektre nem sokáig kellett várni, hiszen 2021 őszén a Nemzeti Művelődési Intézet elindította ASzakkör – Tudásunkkal kézen fogva programját, ami immár harmadik éve járul hozzá a településeken az aktív közösségi élet újraindításához és fenntartásához, az értékek feltárásához, megőrzéséhez és a tudás átadásához. A Kárpát-medencei szakkörrel újraélesztésére indított program az aktív közösségi tevékenységek népszerűsítését tűzte ki célul és az alkotást helyezi előtérbe a magyar kulturális hagyományok és tevékenységek megerősítésével. Tatán a Magyary Zoltán Népfőiskolai Társaság vállalta fel a feladatot, 20-20 alkalommal, heti gyakorisággal eddig összesen nyolc szakág foglalkozásait kínálva az érdeklődőknek. Közel 100 szakköri tag került bevonásra, a projekthez kapcsolódó Szakkörvezetés módszertana képzésen három fő vett részt az igazgatóságon.

Tudásunkkal kézen fogva szakköri megnyitó © Domai János

Tatán a kötelező és nem kötelező közművelődési feladatok teljesítésében számos szereplő vesz részt. A város saját intézményein és szervezetein túl közművelődési megállapodással rendelkező helyi civil szervezetek, gazdasági társaságok és további, megállapodással nem rendelkezők, színes és sokrétű tevékenységet végeznek a területen. Mindezen résztvevők teljeskörű szakmai összehangolásáért, a programválaszték kiegyensúlyozottabbá tételéért a Magyary Zoltán Népfőiskolai Társaság a helyi Közművelődési Kerekasztal létrehozását kezdeményezte 2021 végén. A korábbi, többéves előkészítő munkát követően végül 2022. február 23-án megalakult a Közművelődési Kerekasztal hat civil szervezet és két gazdasági társaság részvételével. A Nemzeti Művelődési Intézet Komárom-Esztergom Vármegyei Igazgatósága a kezdetektől „bábáskodott” a „projekt” felett, szakmai előadásokkal, önkormányzati és civil egyeztetésekkel segítve a folyamatot.

A pandémiára adott válaszként létrehozott JóGyakorlatON felületen, a Nemzeti Művelődési Intézet interaktív online platformján lehetőség nyílik arra, hogy a szakma képviselői megosszák egymással jó gyakorlataikat, tapasztalataikat, abból a célból, hogy a közösségépítés, a kulturális szervező munka minél hatékonyabban és közvetlenebbül folyhasson a szakmabeliek és a partnerszervezetek között. 2022 nyarán a Komárom-Esztergom Vármegyei Igazgatóság tematikus adásának egyik főszereplőjeként a Magyary Zoltán Népfőiskolai Társaság mutatkozhatott be. A filmben a népfőiskola elnöke, Borsó Tibor és munkatár-

sai villantották fel a szervezet sokrétű kulturális, közművelődési, közösségszervező és tudásmegosztó tevékenységének egy-egy szegmensét.

Közművelődési Kerekasztal alakuló © Poczki Ernő

Dr. Kis Tiborné a Magyary Zoltán Népfőiskolai Társaság tagja Lakiteleken kitüntetését vehetett át a Nemzeti Művelődési Intézet vezetésétől. Példaértékű közművelődést támogató és segítő munkája, valamint az identitástudatot megerősítő tevékenysége elismeréseként Közművelődést Támogató díjban részesült.

A 28. éve fennálló tatai népfőiskola színes, sokrétű tevékenységrendszerével jelentősen hozzájárult az itt élők identitásának erősítéséhez, a hagyományos tatai lokálpatriotizmus gazdagításához. Biztosítja a város és a vármegye gazdag múltjának megismerését, valamint a modern világunk változásainak megértéséhez, az új ismeretek megszerzéséhez vezető, elérhető tudást.

A Magyary Zoltán Népfőiskolai Társaság stratégiai partnereként hisszük, hogy a Kárpát-medencei Hálózat tagjaival való együttműködés olyan értékalapú erőforrás-gazdálkodás, amely a közművelődés keretrendszerén belül – egymást kiegészítve és erősítve – vármegyei szinten is képes megsokszorozni lehetőségeinket és eredményességünket.

KUTENICS KINGA

A pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem művészettudomány szakán szerzett diplomát, majd a budapesti Eötvös Lőránd Tudományegyetemen kulturális menedzser bizonyítványt. 10 évet töltött a közoktatásban, 20 éve foglalkozik gyermek- és ifjúsági táboroztatással nonprofit és for-profit szektorban egyaránt. 2013-tól 5 évig Vértesszőlős Községi Házát, Könyvtárát és Tájházát irányította. 2017-től a Cselekvő Közösségek Komárom-Esztergom vármegyei kulturális közösségfejlesztő mentora, 2019 áprilisától a Nemzeti Művelődési Intézet Komárom-Esztergom Vármegyei Igazgatóságának módszertani referense.

**HAZÁNK ELSŐ ÁLLAMI
NÉPFŐISKOLÁJA EMLÉKÉRE.**

TATÁN MŰKÖDÖTT 1940-től 1944-ig.

Tata Barátainak Köre, 1980.

ANGYAL LÁSZLÓ

Partnerség a kulturális stratégia és hálózatépítés területén

Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata és a Nemzeti Művelődési Intézet 2020-ban kötött közszolgáltatási szerződést, melynek preambuluma leírja az együttműködők alapvető küldetés- és feladatrendszerét a kultúra és közművelődés területén, amely láthatóvá teszi a partnerek cél- és feladat szerinti közösségét. A város hagyományai, meglévő kulturális értékei, kompetenciái és kulturális stratégiája – összhangban az 1997.évi CXL. törvénnyel és a kulturális alapellátás koncepciójával – nagy jelentőséggel bírnak nemcsak a vonzáskörzetben, hanem a Kárpát-medencében is. A közművelődési hálózat, a kulturális hálózatok megerősítése, azok hatékony működése, működtetése, valamint a szakmai feladatellátók számára nyújtott szolgáltatások biztosítása és kommunikációja a Nemzeti Művelődési Intézet kiemelt célterületei, egyben fontos feladata Kárpát-medence vonatkozásában.

A megállapodás az alábbi hat területen határozza meg az együttműködés céljait:

- Debrecen kulturális értékeinek országos és határon túli megismertetése,
- regionális szintű kulturális együttműködések elősegítése,
- szakmai, tudományos elemzésekkel, innovatív kezdeményezésekkel Debrecen kulturális alapú gazdaságfejlesztésének segítése,
- a város regionális szintű népművészeti, amatőr művészeti, hagyományörző tevékenységének erősítése,
- közművelődési információs szolgáltatások bővítése,
- a Debreceni Értéktár munkájának segítése egy államhatáron átnyúló, regionális értéktár hálózat kialakításával.

A megállapodás alapján éves munkatervek készülnek, amelyek a fentebb vázolt célokhoz konkrét feladatokat és megvalósítási határidőket jelölnek meg, valamint outputokat, amelyek alapján mérhető a tervezett feladatok megvalósításának hatékonysága, eredményessége. A munka tervezése összhangban volt Debrecen Megyei Jogú Város 2018-2030 közötti időszakra vonatkozó kulturális stratégiájával. A stratégiában megfogalmazott alapelvek (pl. felelősség a vonzáskörzetben lévő települések kulturális fejlődéséért, kulturális identitásuk megőrzéséért, döntő szerep vállalása a határon túl élő, Kárpát-medencei magyarság kulturális identitásának megőrzéséért, a kultúra a közösségépítés, a társadalmi felzárkóztatás eszköze stb.), valamint a bemutatott célok és kihívások jól megalapozták a közös munkát.

2021-ben és 2022-ben összesen húsz tevékenység, projekt valósult meg, négy nagyobb egység – I. Képzések, II. Műhelymunkák, III. Együttműködések, projektek, IV. Elemzések, kutatások – köré szerveződve.

Elemzések, kutatások

A Nemzeti Művelődési Intézet Hajdú-Bihar Vármegyei Igazgatósága 2015-ben és 2017-ben is felmérte a vármegyei települések közösségi tevékenységét, a szakmai erőforrásokat és vizsgálta a helyi tudást, valamint a közösségek állapotát. Az akkor alkalmazott Településtükör kérdőív 2021-ben bővült, s kitért arra, hogy Debrecen, mint megyeszékhely és a kulturális központ milyen szakmai kapcsolatban áll a vármegyei közművelődési intézményekkel, azok milyen városi szolgáltatásokat vettek igénybe az elmúlt három évben. Felmérte azt, hogy milyen segítségre lenne szükségük a vármegyében található közművelődési intézményeknek, a közművelődési alapszolgáltatások megvalósításához Debrecen Megyei Jogú Város közművelődési intézményeitől. „A regionális kulturális hálózat lehetőségeinek felmérése Hajdú-Bihar megyében” című kérdőíves kutatás volt az igazgatóság másik jelentős projektje, amelynek első kérdésköre a helyzetkép megalkotását szolgálta. A felmérés alapján kiderült, hogy a vármegye közművelődési intézményinek nagyobb része nem ismeri a város kulturális szolgáltatásait, és döntően a rendezvényszervezéshez kapcsolódó szolgáltatásokat veszik igénybe. Az információk hiányát erősítette meg a felmérés. Elsősorban a közösségi médiából szereznek információkat, kis mértékben jelentek meg a hagyományos formák, honlapok, vagy szakmai tanácskozások. A második szakasz legfontosabb kérdése, hogy az egyes településeknek van-e valamilyen együttműködése a megyeszékhelyen tevékenykedő kulturális szerveződések-

kel. A szakasz e tekintetben három fő kérdéscsoportra bontva vizsgálta a debreceni intézményekkel, közösségekkel, valamint a kulturális célú civil szervezetekkel való kapcsolódásokat és azok megnyilvánulási formáit, továbbá az azokról alkotott véleményeket is. A meglévő együttműködések nagyrészt kiváló minőségi értékelést kaptak.

Vizsgálati célcsoportonként eltérő volt a leginkább megvalósult együttműködési forma, a debreceni intézményekkel való kapcsolatokban a tanácsadás és az információátadás a jellemző.

A debreceni közösségek esetén a közös programok megvalósítása és az információátadás volt a leggyakoribb forma. A debreceni kulturális célú civil szervezetekkel kapcsolatban a tanácsadás és a tudásátadás jelent meg elsősorban.

A harmadik kérdéskör az együttműködés hiánya okait és az együttműködési igényeket, elképzeléseket tárta fel. A válaszadók közül többen említették a lehetőség és ismeretség hiányát, valamint a környezet és érdeklődés differenciáltságát. Legtöbb esetben a kapcsolati tőke és az információ hiányát tartják akadályozó tényezőnek. Mindemellett magas számban jelent meg az együttműködés kialakítására fordítható erőforrás hiányának érzete. A kulturális együttműködés területeire igen sokszínű igényhalmaz jelent meg a projektekkal kapcsolatos együttműködéstől az előadó-művészeti kapcsolatokig. A kitöltők jövőbeni elképzeléseiben a legtöbb esetben a közművelődéshez, közösségi művelődéshez, a színházhoz és a kiállításokhoz kapcsolható együttműködési lehetőségeket részesítik előnyben. Ezen felül magas számban jelölték meg a népzenehez, néptáncokhoz kapcsolható együttműködést is. Az összesítés alapján a nagyrendezvényekhez kapcsolható együttműködés itt a „középméretűben” kapott helyet.

A regionális kulturális hálózat előnyeiről szóló kérdésben a válaszadók magas számban emelték ki a tapasztalatok és a megszerzett tudás átadásának, cseréjének nagyobb lehetőségét, melyhez egyes kitöltők társították a jógyakorlatok adaptálását is. Továbbá nagy számban emelték ki a támogatás és segítségnyújtás fontosságát: ezen keresztül többen fókuszáltak a feladatok és erőforrások megosztásának eshetőségére. Sokan rávilágítottak az információáramlás/szerzés és a kapcsolatok bővülési lehetőségének fontosságára is. További megjelent előnytényezők között szerepel a közösségépítés/közösségfejlesztés, a szakmai fejlődés, az új ötletek születésének/szerzésének lehetősége, valamint a kulturális élet vérkeringésének általánosságban való felpezsdülése. Kiderült, hogy a válaszadóknak kevés tapasztalatuk van a kul-

turális hálózati együttműködéssel kapcsolatosan. A regionális kulturális együttműködésnek általánosságban a kitöltők jelenleg nem látják hátrányát a kulturális hálózati együttműködésnek, viszont számos tényezőt jelöltek, amelyeket a regionális hálózat építési folyamatában szükséges figyelembe venni. Például az ellentétek kialakulásának lehetősége az együttműködés során, a véleménykülönbségekből fakadó egyet nem értés, vagy a kommunikációs problémák, a nem megfelelő átláthatóság, a távolság leküzdésének, illetve a lehetséges forráskülönbségek problematikája. A beérkezett válaszok alapján elmondható, hogy a kitöltők támogatják a hálózati együttműködés kialakítását: (40 igen, mindenképpen és igen, lehetséges, valamint 5 nem biztos válasz), amely a regionális kulturális hálózat kialakítására való hajlandóságra enged következtetni.

Képzések, műhelymunkák

A tevékenység keretében, az első lépés a város stratégiájának a vármegye közművelődési szakembereinek körében történő bemutatása volt. A műhelymunkának a vármegye egyik kis települése, Bojt adott otthont. A megvalósított képzések jól szolgálták a résztvevő vármegyei szakemberek és a város kulturális intézményeinek kapcsolatépítését az ott megvalósult intézménylátogatásokkal. A létrejött műhelymunkák eredményei hozzájárultak a különböző célterületek stratégiai tervezéséhez. Ilyen volt az „Együttműködések generálása, működtetése az értéktartás és közösségi hasznosítás területein, tájegységi együttműködések erősítése” munkacímen zajló műhelymunka, amely az első évben nyolc együttműködési, fejlesztési területet fogalmazott meg a Debreceni Értéktár Bizottság, a Hajdú-Bihar Megyei Értéktár Bizottság, az Érmelléki Népfőiskola és a DEM-KI részvételével. 2022-ben ezek közül sikeresen valósult meg egy felmérés, amely az értéktárak együttműködésének helyzetét vizsgálta. Létrejött egy értéktárhoz kapcsolódó jó gyakorlat feltáró módszer, valamint egy sikeres műhelymunka elindította egy tájegységi értéktár létrehozásának folyamatát. A műhelymunkák kiemelkedő eredménye volt egy képzési koncepció, valamint Makoldi Sándor életművének bemutatásához kapcsolódó terv elkészítése. Ugyancsak műhelymunka keretében került újrarendelésre a Nemzetközi Betlehemes Találkozó megvalósítása és tervezése. A debreceni intézmények közművelődési alapszolgáltatáshoz kapcsolódó jó gyakorlatait a Debreceni Művelődési Központ és Ifjúsági Házban ismerhették meg a vármegyei szakemberek.

Együtműködések, projektek

Az együttműködések, projektek keretében elsősorban olyan vármegyei hatókörű rendezvények valósultak meg, amelyek erősítették a város és vonzáskörzete kapcsolatát. Ilyen volt mindkét évben a Hajdú-Bihar megyei Bábfórum megrendezése Debrecenben, a Vojtina Bábszínházban, amelyet megelőzött egy felkészítő program, mentorálási folyamat a bábszínház művészeinek részvételével. Az együttműködés mérhető eredménye, hogy stabilizálódott a vármegyében működő bábcsoportok száma. Ugyancsak az együttműködés segítette a Weöres Sándor Országos Gyermekszínház Találkozó lebonyolítása Debrecenben, illetve Hajdúnánáson. A programok közül kiemelkednek a megvalósított látóutak, amelyek keretében a debreceni kulturális szakemberek ismerhették meg elsősorban a kulturális alapú gazdaságfejlesztés jó gyakorlatait működés közben.

Néhány területen munkacsoportok alakultak, amelyek értékes szakmai háttéranyagot hoztak létre a hálózatépítéshez és a debreceni szolgáltatások megismeréséhez.

Az egyik munkacsoport szolgáltatási portfólió összeállításán dolgozott, míg egy másik csoport marketing terveket állított össze. A munkacsoport tagjai – a Főnix Rendezvényszervező Kft. vezetője, a DEMKI marketing munkatársa, egy kistélepusú és egy városban dolgozó közművelődési szakember, illetve a vármegyei igazgatóság munkatársai – közös marketing terv készítését vállalták, amely kijelölhető a vármegye települései számára a közművelődési intézményeknek, közösségi színtereknek, munkájuk és pályázati tevékenységük hatékonyabb tétele érdekében. Fogalmak és problématerületek, amelyek szakmai, módszertani megközelítése szükséges, illetve lehetséges a PR és marketing vonatkozásában: üzenet, brandépítés, alternatív megoldások, szemlélet, módszerek, jó gyakorlatok, hálózat, fiatalok elérése, szolgáltatási portfólió. Mindkét eszköz az elért eredmények megismertetését és hatékony hasznosítását szolgálta.

Az intézet munkatársai a statisztikai adatok elemzésével is segítették a tervező munkát. A kutatási tevékenységek zárásaként 2022-ben a szomszédos két vármegyében is megtörtént a Hajdú-Bihar vármegyében 2021-ben elvégzett kérdőíves kutatás. Nagyon kevés válasz érkezett vissza Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyéből és Jász-Nagykun-Szolnok vármegyéből. A beérkezett adatok alapján kijelenthető, hogy a régió két másik megyéjében kis mértékben ismertek Debrecen kulturális szolgáltatásai.

A kétéves közös munka igencsak eredményesnek bizonyult, mert megalapozta egy mintaprogram megtervezését és megvalósítását, egy olyan kulturális hálózat létrejöttét, amelyben egy nagyváros és tágabb környezetének települései egymás lehetőségeit, adottságait felhasználva, a kölcsönösség elve alapján tudják kiteljesíteni, fejleszteni a kulturális alapellátást a térségben és azon túl is.

ANGYAL LÁSZLÓ

Már középiskolában megszerezte a középfokú szakirányú közművelődési végzettséget. A Debreceni Egyetemen, akkor Kossuth Lajos Tudományegyetem, történelem szakos középiskolai tanár és közművelődési és népművelői előadó oklevelet kapott. Rajztanári képesítését a Nyíregyházi Főiskola képzésén nyerte el. Szakmai munkáját egy debreceni ifjúsági klubban kezdte, majd a Kölcsey Ferenc Megyei-Városi Művelődési Központban a művészeti csoportban dolgozott. Később a központ megyei – módszertani osztályán dolgozott, majd annak vezetője lett. 2000-től a Kölcsey Ferenc Megyei Közművelődési Intézet munkatársa lett osztályvezetőként, majd igazgatóhelyettesként. Munkája során a közművelődés valamennyi területén szerzett szakmai tapasztalatot. Járási, megyei, országos és nemzetközi hatású programok megvalósításában vett részt és jelentős tapasztalatot szerzett a módszertani-szakmai szolgáltatások területén. Wlassics Gyula – és Bessenyei-György – díjban részesült. Több vármegyei és országos szakmai és művészeti civil szervezet vezetőjeként, vezetőség tagjaként is dolgozott. A Debreceni Egyetem óraadó tanára.

SZÍN

Képes hangulatjelentés a Bűvös Bábos Fesztiválról

Május 11-14.
Veszprém

Nemzeti
Művelődési
Intézet

Petőfi
Kulturális
Ügynökség

A Petőfi Kulturális Ügynökség
támogatásával jelenik meg.

Kövess online felületeinken!